

Naš apel za sabiranje hiljadu novih pretplatnika već je donio neke rezultate: mnogi naši pretplatnici prigodom obnavljanja pretplate u novoj godini šalju nam imena novih pretplatnika.

ISTRA

I vi možete to da učinite. Pomislite malo i sjetite se ko od vaših prijatelja voli Julijsku Krajinu, a ne prima naš list. Idite k njemu, upozorite ga i preporučite mu da se pretplati.

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

„LA PORTA ORIENTALE“

U članku »Prebivalstvo Julijske Krajine u desetletju 1921—31«, koji je izašao u božićnom broju »Istre«, dr Lavo Cermelj, na temelju statistike »Centralnog statističkog ureda« u Rimu dokazuje dvije stvari:

da se broj naših sunarodnjaka u Julijskoj Krajini u deset godina od 1921 do 1931 nije nipošto smanjio, nego da je, naprotiv, usprkos velikom iseljavanju, ostao na prijašnjoj visini, ako se nije čak i povećao, jer je prirodni prirast našeg naroda takav, da nadmašuje iseljavanje —

i, drugo, da je broj talijanskog stanovništva ostao na dosadanoj visini jedino zahvaljujući doseljivanju iz starih provincija Italije i jakim vojnim posadama, koje imaju svoje sjedište u Julijskoj Krajini.

Te su činjenice vrlo utješljive, jer bilo bi upravo katastrofalno, kad bi stvari stajale obratno, naime, kad bi prirodni prirast našeg naroda u Julijskoj Krajini padao u porijeklo s onako velikom emigracijom Jugoslavena iz tih krajeva. Prirodni prirast nekako nadoknađuje ono što se gubi emigracijom, i brojčano ostaje još uvijek prema Talijanima u onom odnosu, u kojem smo stajali ranije, a taj je omjer za nas, kad se stvari objektivno prosudjuju, povoljan.

To što dr. Lavo Cermelj zaključuje i dokazuje brojkama odnosi se na čitavu Julijsku Krajinu općenito. Međutim razni krajevi Julijske Krajine prikazuju se u tom pogledu različito. Za svaku općinu pojedinačno ne bi se moglo ustvrditi ono isto što kaže dr. Cermelj za čitavu Julijsku Krajinu općenito.

Ima naime općina, u kojima je ranije, prije nego je Italija došla u naše krajeve stanje stvari bilo sasvim drugačije nego danas. Ima čak i nekih negda naših općina, u kojima neprirodno raste broj talijanskih stanovnika, a broj našeg stanovništva jedva se održava na visini neke normale i nekog prirodnog otpora ili čak pada.

To se naročito opaža u onom geografskom pasu, koji je uz granicu prema Jugoslaviji i na kojem se najviše opažaju umjetni utjecaji jednog smišljenog sistema: taj pogranični pas italijanizira se, tu nerazmjerno raste broj talijanskog stanovništva, a naše stanovništvo u nekim općinama raste tek za mali procenat, dok u drugim za nekoliko procenata čak i pada.

To padanje i rastenje našeg elementa ne da se doduše razabrati iz statističkih rubrika, nad kojima bi stajalo »Slaveni« i »Talijani«, nego se to mora ispitivati prema karakteru pojedinih citiranih općina, da li su one, po našem znanju seljačke, to jest slavenske ili su varoške i građanske, pa prema tome u mišljenju njihovog brojčanog stanja utječe doseljivanje talijanskog činovništva, radništva, vojske itd.

O ovoj temi naišli smo na interesantne podatke u tršćanskoj reviji »La Porta Orientale« (za august i septembar 1933). Ta revija, koju uređuju Bruno Coccani, Federico Pagnacco i Giuseppe Stefani, odlikuje se naročito zadatkom. U naslovu joj stoji: »Revija za studije o ratu i o problemima julijanskim i dalmatinskim«. U toj reviji naišli smo na članak pod naslovom »Appunti geografici sulla funzione di frontiera« potpisan imenom Gustavo Cumin. To je čitava jedna opširna studija, u kojoj ima i raznog drugog materijala od vrijednosti, ali sad nas najviše interesuje onaj dio, u kojem Cumin govori o etnografskim, narodnim promjenama, koje nastaju u krajevima uz granicu otkako je Italija u Julijskoj Krajini.

Cumin kaže, da je u narodnom pogledu nova talijanska granica izazvala »znatne promjene«. S talijanskog stajališta te su promjene »pozitivne«, to znači, da uz granicu raste broj talijanskog stanovništva. To je po njegovom mišljenju vrlo važno, ako se uzme u obzir da »drugorodno pučanstvo može da padne pod utjecaj onih političkih pokreta u Jugoslaviji, kon su imali već nekoliko puta odjeka u Julijskoj Krajini«. Zato se granica jača talijanskim elementom. Organizacijom granice »doveđene su u graničnu zonu i u teritorije, koje su u neposrednoj blizini granične znatne množine talijanskih elemenata«. Pisac kaže nadalje, da tu dolaze naročito u obzir državni činovnici raznih struka, željezničari, vojnici pripadnici raznih vojnih korpusa, talijanski trgovci itd. Svi su se ti Talijani smjestili u »centrima«, koje je nova granica »valorizovala«. U postojećoj zoni, na primjer, u većini su te talijanske grupacije nestabilne, u koliko zadržavanje tih elemenata u pograničnoj zoni nije permanentno, ali uvijek oni koji odlaze nadomještavaju se odmah novim talijanskim elementima. Tako, kaže Cumin, broj talijanskog elementa ni u Postojnskoj ne pada »nego čak ima izgleda u porast«. Interesantno je ono što kaže Cumin o dolini Soče: »U dolini Soče opaža se,

DETALJI O MUČENIČKOJ SMRTI IVANA JURISHEVIĆA

Tko je kriv za hapšenje Juriševića i njegovih drugova?

Vodice, januara 1934. U vezi s ranijim vijestima o tragičnoj i mučeničkoj smrti Ivana Juriševića, koji je umoren u tršćanskoj tamnici kod Jezuita, javljamo vam još neke detalje, koji rasvjetljuju taj strašan događaj.

S Juriševićem su bili uhapšeni i njegovi drugovi Gaberšnik i Rupena. Nakon toliko dana zatvora vratio se ovih dana iz zatvora kući Gaberšnik. On je bio zatvoren sam za sebe i nije za čitavo vrijeme zatvora znao za ostalu dvojicu drugova. Njega su iz Coronea odvezli u Kopar i napokon na Rijeku, odakle se vratio kući. I po njegovom tijelu može da se vidi, da je i on bio mučen na zvijski način.

Kako smo vam ranije javili, ta trojica mladića bila su uhapšena zato, jer su poslije navodno Arnaldova stalca, a Juriševića su još povrh toga imali na sumnji, da je jugoslavenski špijun... Arnaldova stalca bila su posjećena na jednom dijelu crkvenog zemljišta, koje se nalazi ispod našeg sela. Kako saznajemo s najpouzdanije strane, za hapšenje Juriševića i njegovih drugova snosi krivnju onaj, koji je po

Kristovom naučavanju dužan da se brine za spas ljudskih duša, koji ima da pase stado svoje. Sva Čičarija okrivljuje našeg župnika za hapšenje. On je tužio mladiće, da su na crkvenom zemljištu posjekli Arnaldova stalca. Ova činjenica izazvala je razumljivo veliko ogorčenje u čitavom našem kraju i u dušama našeg naroda događja se u povodu toga upravo grozna borba. Kako možemo poslije toga da slušamo u crkvi njegovu riječ, kako možemo da imamo povjerenja u toga čovjeka, koji je indirektno kriv za sve ono što se dogodilo s jednim mladim čovjekom, koga danas nema više među živima, jer je podlegao u zatvoru mukama? U crkvi, dok nam taj lažni božji namjesnik govori riječi božje ljubavi, mi pred svojim očima vidimo okrvavljeni lik Ivana Juriševića. Mi u tom svećeniku vidimo običnog policijskog konfidenta, i naše se duše napunjuju sve većom i većom mržnjom.

Završavamo ovaj dopis s poklikom: neka je vječna slava našem velikom mučeniku Ivanu Juriševiću!

ARETACIJA AKADEMIČARKE LOJSKE BRUSOVE

Zvabili so jo čez mejo in aretirali

Hoterdršica, 4. januara 1934. — (Agis). — Za božićne počitnice se je napo-tla akademičarka rojakinja Lojske Brusova v Hoterdršico ob italijanski mej k svojim sorodnikom. Ko se je sprehajala ob meji in je bila v bližini italijanske obmejne stražnice, jo je neki finančni stražnik, ki jo je brzkone na videz poznal, naprosil, naj mu raztolmači, prošnjo nekega Slovenca, ki jo je znal italijansko kar je tudi radevolje storila. Ker pa stražnik ni mogel sam ustreči prošnji kmeta, je poslal njega in njo k maršalu v italijansko stražnico, ki je stala nekaj metrov od meje. Brusova tega sprva ni

hotela, ker ni imela propustnice, ko pa ji je ta zagotovil, da gre lahko brez skrbi preko, je v to privolila. Toda, ko je svoj posel opravila, je maršal ni pustil več nazaj. Odpejali so jo v Godovič, je tam nekaj časa obdržali v zaporu, nato pa odvedli v idrijske zapore. Od tu so telefonirali na goriško prefekturo, ki pa je ugotovila da je Brusova že črtana iz italijanskega državljanstva in da torej ni vzroka, da bi jo še dalje držali v zaporu. Po tej ugotovitvi so se aretiranki opravičili in jo spremenili z avtomobilom do meje.

IVAN KARLOVIĆ IZ KLANE U RIMSKOM ZATVORU

čeka raspravu pred specijalnim tribunalom

Klana, januara 1934. Pred godinu dana »Istra« je pisala o misterioznom slučaju hapšenja, koje se dogodilo ovdje uz granicu. Bio je uhapšen mladi Ivan Karlović iz Klane samo zato, jer se približio mjestu uz granicu gdje se podižu ratne utvrde. Dugo se nije znalo za njega, jer su ga karabinjeri odveli a da nikoga od njegovih nisu o tome obavjestili. Mnogo dana iza uhapšenja javio se iz zatvora u Kopru jednom kartom. Sad saznajemo, da je on iz Kopra pred neko vrijeme prevezen u Rim. Javio se naime iz rimskog zatvora

pred božićne praznike jednim listom. Po svemu izgleda, da on u Rimu čeka proces pred specijalnim tribunalom. Interesira nas njegov proces, jer u čitavom našem kraju vlada najčvršće uvjerenje, da taj mladić nije pod Bogom ništa skrivio, da bi morao u zatvor, a kamo li pred Specijalni tribunal. Bojimo se ipak za njega, jer imamo iskustva iz dosadanih osuda, koje su pale, a da ljudi osuđeni na teške tamnice nisu takodjer ništa počinili i da im ni tribunal ništa nije dokazao.

KAKO POSTOPAJO ITALIJANSKE OBMEJNE OBLASTI

Jugoslovenska moka in finančni stražniki

Postojna, januara 1934. (Agis). — Pred božićnim praznikom je mnogo naših ljudi iz obmejnih krajeva nakupilo moko na jugoslovenski strani. Čeprav su imeli posebne, od italijanskih oblasti izdane izkaznice, ki omogućuju našim ljudem kretanje z ene strani meje na drugu stran in tudi

kupovanje živilskih potrebšćin u Jugoslaviji — seveda u določeni množini — jih italij obmejne straže niso pustile u Italiju z moko. Kupljeno moko, gotovo namenjeno za božićne praznike, so morali na zahtevu obmejnih straž raznesti po snegu ob meji

uz taj proces doseljavanja novih pograničnih elemenata, i imigracija Furlana, koji obnavljaju staru tendenciju penetracije i ostaju stalno u onim varošima...

Cumin kaže i ovo: »Ali ne samo u većim varošima, nego i u manjim centrima u pograničnoj zoni, talijanski je element uvijek prisutan. Općinske vlasti, učitelji i razni vojni korpusi policijskog nadzora formiraju već prema veličini centra talijanske grupe više ili manje brojne. Te skupine dobivaju važnu funkciju u širenju talijanskog jezika, koji je danas poznat, makar i slab, u čitavoj zoni, pa i tamo, gdje je ranije bio sasvim nepoznat.«

Pisac te studije govori i o iseljavanju jugoslavenskog pučanstva pa kaže:

»Uporedo s napredovanjem talijanskog elementa opazilo se u čitavoj drugorodnoj zoni jaku tendenciju opadanja, koje proizlazi u velikom dijelu od jakе emigracije. Taj fenomen je uzrokovan, pored teških prilika, u kojima se danas nalazi talijansko pučanstvo (pad cijena poljoprivrednih i stočarskih proizvoda, a tako isto i šumskih, potpuni zastoj u drvnoj industriji) takodjer i zbog političkih razloga.«

Na temelju statistike od 21 aprila 1931 Cumin konstatuje u skoro svim općinama istočnu Julijsku Krajinu opadanje ili samo mali porast pučanstva. Iznimka su one općine, koje imaju kao glavno mjesto ili u kojima je obukvačen neki centar, koji je zbog

nove granice dobio važniju administrativnu ili stratešku funkciju. To znači, da su ta mjesta, ti centri postali jači samo zato, jer se u njih doseljuju talijanski elementi. Cumin piše, da se događja ono, što se događalo i u vrijeme starog rimskog carstva. Dižu se pogranične terdžave u Trvižu, Tolmini, Idriji, Vipavi, Ajdovščini, Postojni, Bistrici do Voloskog. »U tim centrima, kaže pisac, nalaze se glavne snage granične organizacije i u njima su najjače skupine Talijana. Ti centri pokazuju stvarno prema statistici i najveći procentualni porast pučanstva.«

Od 1921 do 1931 porasla je na primjer općina Bovec, bez mjesta Bovec, samo za 0.7 posto, dok je samo mjesto Bovec zbog velikog priliva Talijana u službi organizacije granice, poraslo za čitavih 36.7 posto! Tolmin je sam porasao zbog dolaska mnogih Talijana za 37.1 posto, a ostala općina bez Tolmina je čak pala za 5.4 posto. Vipavska općina bez Vipave je pala za 6.9 posto, a samo mjesto Vipave zbog velikog broja doseljenih Talijana porasla je na dvostruko, to jest za 106.5 posto. Postojna grad je porasla za 65.2 posto, a općina Postojna bez grada je porasla samo za 4.7 posto. Ilirska Bistrica varoš je porasla za 67.6 posto, a općina bez Ilirske Bistrice je porasla samo za 0.5 posto. I tako dalje.

To sve navodi Cumin u reviji »Porta Orientale« i dolazi do »pozitivnih« zaključaka da talijanskog gledišta:

ŠE UMOLNE NE PUSTIJO NA MIRU

Trst, 15. decembra 1933. (Agis). Hrovatin France iz Nove Sušice pri Košani že dali časa boleha na umobolnosti. Sele v zadnjem času mu je šlo na bolje vendar so mu italijanske oblasti poskrbele, da ne bo ozdravel. Radi nekih dobljenih pisem, so letošnje pomlad pregledovali karabinjeri, s političnim komisarijem Belluom iz St. Petra, pisavo vseh vaščanov in zahtevali tudi od Hrovatina, da napiše od komisarija narekovane besede. Ko je ta zahteval pojasnila o tem, kaj piše, mu je komisar odgovoril z udarcem v obraz, da se je revež opotekel in padel na tla, kjer je doblil še brco. Poleg tega je bil predan sodišču, ki mu je naložilo 200 lir kazni. Udarec in denarna kazen sta tako vplivali na Hrovatina, da se mu je ponovno omračil um in da je moral v umobolnico.

OSUDA ZBOG PRELAZA PREKO GRANICE BEZ PUTNICE.

Rijeka, januara 1934. — Rijekačka pretura osudila je na 3 mjeseca zatvora i 3000 lira globe Miju Bančića, starog 22 godine, seljaka iz Zminja u Istri, jer je prešao granicu za Jugoslaviju bez putnice.

OSUDA ZBOG ZAKAŠNJENJA NA STAVNJU.

Rijeka, januara 1934. — Na Rijeci je bio osuđen na šest mjeseci zatvora Franjo Kinkela, star 22 godine, iz Matulja, jer je zakasnio na stavnju.

DEVET MJESeci ZATVORA ZBOG STAROG REVOLVERA.

Italija se boji i starog revolvera. Pula, januara 1934. — U posljednje vrijeme već smo više puta zabilježili osude naših ljudi zbog nekog starog oružja, koje se kod njih nadje. Te osude nisu lake, nego naprotiv vrlo stroge. I sad ovih dana osuđen je u Kopru na devet mjeseci i pet dana zatvora te na globu 1400 lira i snošenja sudskih troškova Stjepan Radin iz jednog sela kod Buja, jer mu je nadjen u kući jedan stari revolver.

KER JE SHRANIL RAZSTRELIVO, MORA V ZAPOR

Postojna, januara 1934. (Agis). V St. Vidu pri Cerknem so zaprli nekega kmeta. Dva delavca, zaposlena pri vojaških utrvalnih delih ob meji, sta prosila kmeta, če bi lahko pustila pri njem razstrelivo, da ga jima ne bi bilo treba nositi domov in drugi dan spet nazaj. Kmet jima je, nič budega sluteč, ugodil. Toda drugega dne je imel že na vse zgodaj preiskavo in čeprav se je na vse načine branil, mu ni nič pomagalo. Da sta razstrelivo pustila pri njem delavca, ki sta tudi potrdila, mu niso hoteli verjeti in so ga odgnali v zapore. Pred prazniki se je vršil proti njemu proces, ki pa je bil preložen radi pomanjkanja dokazov.

TUDI RUSKI EMIGRANTU SO ITALIJI NEVARNI

Trst, januara 1934. (Agis). Ruskemu violinskemu profesorju Ševčenku so prepovedali koncert, ki ga je nameravali prirediti v Idriji. Vzrok prepovedi ni znan, vendar pa su mu rekli, da lahko povsod prireja koncerte, kjer hoče, le vzhodno od Soče naj ne sili preveč. Mislimo da je s tem već kot utemeljena prepoved.

»Posljedica svih ovih pojava je ta, da se događja znatna promjena u etnografskim prilikama u Julijskoj Krajini, sve u prilog talijanskog elementa«

Na to smo htjeli orim člankom upozoriti. I ako se prema statistikama, kako smo u početku istakli, naš broj u Julijskoj Krajini općenito dobro drži, ovo što se događja u onom pasu, koji je neposredno uz granicu zaslužuje naročitu pažnju, jer se tamo događaju stvari, koje doista mijenjaju etnografsko lice najvažnijih naših naselja, onih varoši i centara, u kojima je ranije bila sva naša kulturno-nacionalna snaga. Talijanski element u Vipavi, Bistrici, Tolmini, Bovecu, Postojni, Ajdovščini, naplo raste. To je pojava, koju moramo pratiti iz njezinog početka, da bismo kasnije mogli izvući što temeljitije zaključke, kad zato vrijeme dodje.

Tješimo se ipak da je čitava ta talijanska imigracija u tom pograničnom pasu vrlo umjetna i nestabilna naravi i da će njezin utjecaj biti u svakom pogledu ograničen. Onaj narod međutim, koji je tamo rođen i koji drži planinska sela, ostat će, i veseli nas, da se održava bar na onoj visini, na kojoj je negda bio. Nacionalni karakter jedne zemlje nikada ne obilježavaju finansi, oružnici, ljudi, koji žive u kasarnama, činovnici kuferuši i željezničari, pa neće to biti od presudne važnosti ni za pogranični pas Julijske Krajine — (im.)

ŽIVLJENJE PO PRESTANI KAZNI OZIROMA AMNESTIJI

Trst, 3. januarja 1934. (Agis). Iz fašističnih zaporov se vračajo v zadnjem času naši politični obsojenci, ki so bili kaznovani na daljšo dobo. Nekaj takih se je vrnilo iz ječe po zadnji amnestiji. Vsi ti bivši politični kaznjenci, pa delajo še danes fašistom velik strah in zato gledajo, da se jih ponovno čimprej rešijo in odkrižajo. Ječa jih ni spreobrnila, ostali so kar so bili, novih »zločincev« pa se tudi fašisti kar tako ne morejo izmisliti. Zato prvo kar je, je to, da jih enostavno zopet konfinirajo radi »varnosti, miru in reda v državi« kot pravilo, drugo pa je to, da ostanejo doma pod policijskim nadzorom internirani in se ne smejo nikamor ganiti ter se vsako toliko javiti pri policijskih oblasteh. Položaj, ki ga imajo je neznošen in je znan že iz mnogih drugih slučajev. Zelo pa se je udomačil v zadnjem času običaj, da predlagajo takim političnim »svobodnjakom« izselitev in jim nudijo vse ugodnosti pri nabavi potnega lista. Jasno je, da večina to odkloni, vendar pa se mora marsikdo prej ali slej udati, zlasti ko postane življenje izven ječe neznošnejše od tistega v ječi.

ČE FAŠISTI »ZAGOTOVIJO« DRŽI.

Reka, decembra 1933. — (Agis). — Družinski oče Viktor Jelarčič iz Trnovca, star 34 let, in po poklicu tapetnik je bil že lansko leto več mesecov v zaporu kot protifašistični element. Z amnestijo je bil končno osvobojen in se je vrnil domov, kjer so mu politična oblastva zagotovila, da mu ne bodo delali več sitnosti. V začetku decembra pa je bil iz neznanih vzrokov in kljub zagotovitvi, ponovno aretiran in odveden v bistrške zapore.

Omenjeni je, ko se je vrnil iz ječe, prošil za ponovno dovoljenje trgovine za prodajo pohištva. Prošnjo mu je zavrnila prva, kot druga inštanca z motivacijo, da taka trgovina ni potrebna niti v Trnovem in niti v Bistrici. Met tem pa je v Bistrici otvoril trgovino s pohištvo neki jud iz Reke. Ta je bil fašizmu gotovo bolj naklonjen.

VRAČANJE PREZIMENA RIJEČKIH PORODICA U TALIJANSKU FORMU

Rijeka, januara 1934. Rijeka »Vedetta d'Italia« prenosi iz službene »Gazzetta Ufficiale« spisak onih riječkih porodica, koje su promijenile svoja dosadnja slavonska (ili madjarska) prezimena u talijanska, ili kako se to službeno naziva, koje su svojim prezimenima opet dale — »vratile talijansku formu«. Među tim prezimenima nalaze se: Giuseppe Valenčić, koji će se odsad zvati Valenti, Marija Blažić u Basilani, Petar Kaštelić u Castelli, Franjo Puc u Pucci, Josip Smerdel u Rovani, Viktor Lukšić u Lucchesi, Berezi (Madjar) u Bertini, Josip Nikšić u Nicoli, Antun Čekada u Cecada, Ruggero Šikić u Secchi, Hromatka u Omegiani (što važi i za njegovu ženu Anu Hrvatin).

Ovo »vraćanje u talijansku formu« slavonskih prezimena, koja nikad nisu imala ništa sa talijanštinom, kao što su sva pomenu prezimena, predstavlja najveću porugu za savremenu civilizaciju, pa nas interesuje samo kao besprimjerna komedija. Interesantno će biti da vidimo, kakvu je to nekad »talijansku formu« imalo na pr. prezime federalnog fašističkog sekretara za riječku provinciju dr. Grbca (Gherbaza), kad i on odluči, da svojem prezimenu »vratí predjašnju, talijansku formu«...

U PAZINU JE UMRO COSTANTINO COSTANTINI.

Pazin, januara 1934. — Na Novu godinu umro je u Pazinu advokat Costantino Costantini, pazinski podnačelnik. Bio je 21 godinu pretsjednik općinskog vijeća, član školskog odbora i pretsjednik mnogih talijanskih udruženja. Od 1900 do 1914 bio je zastupnikom u pokrajinskom odboru u Poreču za Pazin i Labin. Poslije rata bio je najprije komesar, a kasnije je postao prvim načelnikom Pazina. U novije vrijeme bio je vicepodesta Pazina, pretsjednik agrarne škole, »Casse rurale« itd. Isticao se uvijek u borbi protiv našega naroda u Istri i zato ga sad u povodu njegove smrti i spominjemo.

FAŠISTIČKA ŠTAMPA I TALIJANSKA PROPAGANDA NA NAŠEM KRASU.

Trst, januara 1934. — Jaka poduzeća (ako uopće još takvih ima u Trstu...) moraju da uzdržavaju fašističku štampu i sve ostale publikacije. Ne samo da moraju davati svote kao subvenciju, oglašiti se, nego moraju uzeti i jedan stanoviti broj pretplate. Do sada je na to reflektirao u prvom redu tršćanski list »Il Popolo di Trieste«. A sad je počeo da iskorištava poduzeća i tvrtke u Trstu i Mussolinijev list »Il Popolo d'Italia«, koji izlazi u Milanu. To je Mussolinijev list i ko bi odbio da ga pomogne, taj bi gadno stradao. Tako tršćanske »Assicurazioni Generali« uzimaju oko stotinu primjeraka toga lista. Od toga su 93 broja stavljena na dispoziciju tršćanskom federalnom fašističkom sekretaru Perusinu, koji je odredio da se te pretplate podijele po kraškim selima u svrhu propagande. U svakom selu po jedan seljak dužan je da prima »Popolo d'Italia« i da ga daje drugima da čitaju, da bi se širila fašistička talijanska misao po slavonskim selima.

POŠALJITE PRETPLATU

ITALIJANSKI DUHOVNICI V SLOVANSKIH ŽUPNIJAH

Upravitelj goriške nadškofije Sirotti je na tiho spravil v škofijo šest duhovnikov iz stare Italije pod naslovom balilških kaplanov. To so duhovniki, ki naj bi skrbeli za krščanski pouk med otroci, včlanjenimi v fašistični mladinski organizaciji »Balilla«. Ze v zadnjih številkah smo omenili, da so bili ti italijanski duhovniki poslani v povsem slovenske župnije, ki jih upravljajo slovenski duhovniki.

Iz reške škofije nam zdaj poročajo, da se je tudi v tej škofiji naselel en tak balilški duhovnik, in sicer Giuseppe Graci. Prišel je že pred nekaj meseci v Trnovo pri Ilirski Bistrici. Med verniki se je kmalu razširil glas, da je g. Graci prišel celo brez vsakega dokazila, da je duhovnik. Verniki gledajo z nezaupanjem na te priseljene duhovnike, ki so državni plačanci in katerih namen je v prvi vrsti ta, da zasejejo razdor med otroci slovenskih staršev in domačim župnikom. G. Graci ima kakor večina vseh teh balilških kaplanov naslov učitelja. V resnici je to šolski učitelj, kakor so drugod učitelji-lalki. Obenem pa poučuje veronauk; v ostalem je v Italiji navada, da poučujejo veronauk učitelji-lalki. Kmalu po Gracijevem prihodu se je po vsej fari raznesel glas o incidentu med novim »kaplanom« in samostanskim duhovnikom, ki poučuje šolske otroke veronauk v župnišču, ker je veronauk v slovenskem jeziku v šoli prepovedan. Slovenski duhovniki so v velikih skrbah za krščansko vzgojo otrok. Ne strašijo se truda, ki je zvezan s poučevanjem verstva izven šole. Tako je n. pr. domači duhovnik šel čakati šolske otroke pred šolo, da bi jih od tam odvedel v župnišče, kjer naj bi se učili spoznavati Kristusa in njegovo besedo. Ko so otroci prišli iz šole, se je pojavil med njimi g. Graci. V navzočnosti otrok je apostrofiraj slovenskega duhovnika: »Kaj pa vi tukaj čakate?« Ko mu je župnik odgovoril, da je prišel po otroke, da bi jih peljal v župnijsko sobo, da bi jih tam učil verstvo, mu je g. Graci odgovoril: »Za danes ne bo krščanskega nauka, za naprej pa bomo videli. Poučujem ga že jaz in to naj zadostuje«. Ko so otroci hoteli za domačim duhovnikom, jim je kaplan Graci branil. Otroci so se ustrašili, ker je pač Graci njihov učitelj. Le nekaj otrok je odšlo z domačim duhovnikom.

Vest o tem dogodku se je seveda takoj raznesla po vsej občini in je napravila na vse vernike zelo mučen vtis. Ti se vprašujejo, ali ni že dovolj domači duhovnik ali je treba še drugega, ki je v službi italijanske politike? Ali ni domači duhovnik pravi katoliški duhovnik, ki je vreden vsega zaupanja in ki so ga tudi postavila pristojna cerkvena oblastva? Ali ne obstoji samo ena katoliška Cerkev, se vprašujejo ljudje, kateri so podrejeni vsi katoliški duhovniki? Kako more torej takšen italijanski kaplan delovati na lastno odgovornost?

Ko je italijanska vlada s posebnim dekretom obljubila kredit za večje število italijanskih duhovnikov, ki naj bi otišli kot kateheti na Južno Tirolsko v povsem nemške fare, je nemški tisk zagajal velikanski krik in vik. V zadevi so posredovali celo nemški škofje in nemški katoliški listi so objavili poročilo, da je Vatikan naročil tirolskim škofom, naj ne dajo jurisdikcije tem italijanskim duhovnikom. Končno pa je tridentški škof Endricl vendar dovolil deseterici duhovnikov, da so se naselili v nemškem delu njegove škofije. Sirotti je šest italijanskih duhovnikov kar na tihem vtihotalil v slovenske kraje in sedmega imamo sedaj v reški škofiji.

PROPADANJE NAŠEGA GOSPODARSTVA

Tolmin, januara 1934. (Agis). Dobro vemo, da take in slične vesti, ki vam jih pišemo, vedno in vedno napolnjujejo stolpce v »Istri« in da radi tega niso več nove, niti zanimive. Vemo tudi, da je danes tako, kakor pri nas po vseh ostalih naših krajih pod Italijo, vendar se čutimo vsaj nekoliko olajšane, da potožimo svoje gube tistim, ki nas razumejo. In to nam je mogoče edino le v »Istri«.

Gospodarska blaginja našega trga gre posebno zadnje čase rakovo pot. Tolmin, ki je bil svoj čas središče trgovine za bovški, kobariški in podrški kot ter za vso Tolminsko, je danes ostal brez vsakega trgovskega prometa. Mlekarstvo, ki je takorekoč preživljalo vso Tolminsko in vse kraje višje od Tolmina, je z ostalo trgovino že zdavnaj uničeno. Prej tako živahen trgovski promet preko Tolmina je popolnoma zamrl... Čedad je pritegnil nase ves promet iz kobariškega in bovškega kota, gorica pa iz podrškega, tako da je ostala Tolminu le Tolminska, ki pa ne nudi nič drugega več, kot mizerijo. Tolminske gostilne in trgovine v kolikor so se še obdržale so brez obiskovalcev. Mnogi domačinji so prej oddajali uradnikom, dijakom in drugim sobe odnosno stanovanja, danes pa stoji vse prazno. Davčne obremenitve in dolgovji pa rastejo vedno in vedno. Zadnje čase je že na več krajih zapel boben. Tako je bila pred kratkem prodana na dražbi neka hiša v Tolminu za 3000 Lir samo zato, ker ni zmogel gospodar rednega plačevanja obresti od vknjiženega dolga v znesku 10.000 Lir. Ker ni bilo kupca, je hiša ostala denarnemu zavodu. To pa

DOMAČI DUHOVNICI TUDI NA NOVI ZELANDIJI

Domače prebivalstvo na Novi Zelandiji ni doslej imelo katoliških duhovnikov. Pač pa so imeli protestanti domače duhovnike. Katoliška cerkev stavi za dosego duhovniškega stanu visoke zahteve, predvsem glede izobrazbe, nadalje zahteve od njih, da se ne poročijo. Te zahteve so se zdele domačemu dijaštvu prehude in prav radi tega je moralo ostati domače ljudstvo dolgo brez lastnih duhovnikov. Toda katoličani so vedno bolj in bolj zahtevali lastne domače duhovnike, ki edini morejo uspešno širiti Kristusovo besedo. Misionarji so radi tega podvojili propagando med dijaštvom in vse kaže, da bo Nova Zelandija v najkrajšem času dobila lastne domače duhovnike. Misijska propaganda v tem smislu je namreč uspešna. Javilo se je več poštvovalnih dijakov, ki so pripravljali posvetiti svoje življenje Kristusu.

Tako na Novi Zelandiji... Zakaj bi potem Jugoslavlani v Italiji ne imeli pravice do lastnih duhovnikov? (»Ponedeljski Slovenec«)

SLOVENSKO PJEVANJE ZABRANJENO. A TALIJANSKO UVEDENO.

Veliko veselje talijanske štampe. Pula, januara 1934. — Fašizam ima rjetke uspehe na Koparštini. Tamo su prilike teške za fašizam. Naš se narod ne da. Teror je medjutim takav, da se ipak nešto postizava. Pali su mnogi mrtvi, sela su opustjela, oni koji su bili otporniji protjerani su preko granice ili su u zatvorima. I kad u takvim prilikama fašisti nešto postignu u tim našim selima na Koparštini, onda su vrlo radosni, onda se o tome piše i u novinama. Tako su ovih dana (2. januara) donijeli »Corriere Istrian« i »Piccolo« vijest pod naslovom »Cosi va bene! u kojoj se kaže, da je poslije toliko godina rada pučanstvo u Šmarju kod Kopra imalo napokon »sreću« da prošloga Božića prisustvuje u crkvi crkvenom pjevanju, zborova iz Šmarja i Pomjanja. Pjevanje su mise u četiri glasa, a i druge pobožne pjesme. Novine ističu, da je značenje tih zborova tim veća, ako se uzme, da su sastavljeni od novih elemenata, koji su se formirali u posljednju godinu dana, a izišli iz onih »slovenskih crkvenih zborova, koji nisu mogli dati ni u liturgijskom ni u umjetničkom pogledu povjerenja u uspjeh i koji su već davno izgubili pravo na opstanak«...

Tako talijanska štampa govori o bivšim zborovima, iz kojih se je otjeralo one, koji se nisu htjeli pokoriti da pjevaju talijanski i iskoristilo one, koji su morali iz bilo kojih razloga, da se pokore i da pristanu na talijansko crkveno pjevanje. Kako novine pišu najveću zaslugu zato imaju učitelji Tulio Antonio i Oscar Fogazzaro. Prvi je zaslužan zato, jer je učinio, da se na bazi starog slovenskog pjevačkog društva stvori novo talijansko, a drugi zato, jer je uspostavio suradnju s Šmarjem i u Pomjanu u sama dva mjeseca organizovao zbor »bijeih« glasova od samih dječaka tamošnje škole. »Cosi va bene!«

PADRE MODITTI PROPAGIRA FAŠIZAM PO KOPARŠTINI.

Trst, januara 1934. — U Kopru i okolici održao je ovih dana prodirke neki Padre Modotti i naročito je veličao fašizam i Dučea, koji je »usrećio Italiju, a naročito Julijsku Krajinu«. On govori o Mussoliniju i fašizmu istim riječima i jednakim bijesom, kao i najgori milicionerski prvaci s nožem za pasom.

NOVO LETO NAŠEGA KMETA SE ZAČE-NJA Z DRAŽBAMI

Postojna, januara 1934. (Agis). Boben, ki je zlasti proti koncu lanskega leta prepogosto pel po naših vaseh tudi v novem letu ne prizanaša. Sredi januara je napovedanih v premiski občini več dražb. Prva bo že 9. t. m. in sicer Tončkovega posestva na Turnu. Dražbo je predlagala baje podružnica reške branilnice v Il. Bistrici. Obenem s Tončkovim posestvom bo ponovno draženo tudi sosednje Skrajnikovo.

DAVKE ZVIŠUJEJO

Reka, januara 1934. (Agis). V Reški pokrajini so za tekoče leto spet zvišali davke na vse obrti. Kot zglea, so najbolj obremenili gostilniško obrt, in sicer so zvišali dajatve ravno za polovico.

NOVI ČLANOVI TRŠĆANSKOG FAŠJA.

Trst, januara 1934. — Prisilna organizacija fašista donijela je »lipe« uspehe. Tršćanski listovi donose nekoliko kolona imena novo upisanih članova fašističke organizacije. Medju tim imenima ima i takvih, koja sa fašističkom idejom nemaju apsolutno ništa zajednička, ali morali su se upisati, ako žele živjeti

„ŽENSKI SVET“ PREGANJAJO

Rihenberk, januara 1934. (Agis). »Ženski svet«, ki je že nad leto dni prepovedan v Italiji in seveda predvsem v naših krajih, še vedno straši tukošnje oblasti. Po Rihenberku in po okoliških vasicah od časa do časa preiskujejo hiše in delajo sitnosti bivšim naročnicam »Ženskega sveta«. Največ neprijatnosti imajo seveda bivše poverjenice lista.

DOPOLAVORO NE MOŽE DA RAZVIJA POZELJAN RAD JER SLAVENI U PROVINCIJI NE POZNAJU DOVOLJNO TALIJANSKI JEZIK

Trst, januara 1934. Tršćanski »Popolo« piše o radu organizacije »Dopolavoro« u goričkoj pokrajini, pa medju ostalim govori i o propagandi putem diletantskih kazališta. U članku se kaže, da je taj rad težak, jer u selima po goričkoj pokrajini narod ne pozna talijanski jezik. Bilježimo to ne kao kuriozum, nego kao momenat, koji potvrđuje ono, što mi uvijek tvrdimo: da je Italija došla u zemlju, koja nije njezina.

POZAR TRŠĆANSKOG »LAVORATORE« PRED KASACIJOM. Bitka oko oštete.

Trst, januara 1934. — U februaru 1921 bio je u Trstu od fašista zapaljen poznati list »Lavoratore«. Aktivni i pasivni lista naslijedila je »Confederazione Nazionale dei Sindacati del Industria del Commercio, del Agricoltura dei Trasporti terrestri della Navigazione«. Ta je konfederacija zatražila da joj asikuracijo društvo »Riunione Adriatica«, kod koje je bio »Lavoratore« osiguran, nadoknadi štetu, to jest isplati osigurninu. Oko toga je nastao spor. Tribunal je tužbu odbio, dokazujući, da slučaj političkog požara ne dolazi u obzir u određivanju ima li osiguravajuće društvo da isplati oštetu. Apelacija je potvrdila ono, što je tribunal izrekao. A onda je stvar išla kasaciji. I kasacija je ipak riješila, da apelacija ponovno ispita slučaj. Moglo bi se dogoditi, da »Riunione Adriatica« bude osuđena na isplatu oštete, koju traže pravni nasljednici »Lavoratora«.

ITALIJANSKA JUNAŠTVA. SPOMINI KI IJH JE TREBA VEČKRAT OBUDITI.

Nemški »Bilder Welt« z dne 3. decembra 1933. prinaša skupino slik bivšega avstrijskega brodograja in obuja spomine na uničeno Avstrijo. Mem drugim opisuje tudi usodo avstrijske oklopnice »Viribus Unitis«, ki so jo po uporabi zavzeli jugoslovanski mornarji in razvali na nji jugoslov. zastavo. Torej Italijani so jo po junoslov. boju, kljub temu, da je bila v rokah njihovih takratnih zaveznikov, junaško uničili s tem, da so je v luk podminirali! Italijani skušajo na vse načine prikazati to v drugačni luči, ki je za njih ugodna. Toda je že tako, zgodovina se ne da potvarjati, posebno ne tisti dogodki, ki še niso daleč za nami. — (Agis).

VESE ZA MIR.

Gorica, decembra 1933. (Agis). — V Štandrežu pri Gorici so izredno velike vojašnice, zgrajene še iz predvoine dobe. Italijani so jih močno preuredili in modernizirali. V zadnjem času pa zdaj, poleg že obstoječih, še dve veliki poslopji. Preureddili bodo tudi velik kompleks bližnjih zemljišča za vojaška vežbališča.

»JUTRI GREM V ITALIJO«

Idrija, decembra 1933. (Agis). Čeprav oni, ki so zaposleni pri utrievanju delih na meji ne smejo drugače zapustiti dela kot s spremstvom, se vendar večšiji zgodi, da kdo slučajno uide alj zaide z meje v kakšno našo vas. Tako se je zgodilo pred prazniki, da je nek delavec iz južnih krajev prišel v naše mesto. Ni se mogel načuditi, ko je videl, da ga po hišah, kjer spraševal za orijentacijo, nihče ne razume. Ko je bil že ves preplašen in so ga v neki hiši le za silo razumeli, je vprašal, kje sploh je in če je blizu Italije. Povedal je, da je že končal z delom v utrdbah. Ko so mu povedali, kje da je, ni mogel verjeti in je le venomer ponavljal: »Doma« vado in Italia«. v strahu, ko da je med ljudozrci Bil je nad po leta neprenehoma zaprt v krog, ki so mu ga predpisovali oblasti.

KOMBATENTI POKLANJAJU PUŠKE BALILAMA.

Tako Italija radi za mir...

Pula, januara 1934. — Pretsjednik talijanskog udruženja bivših ratnih boraca naredio je svim podružnicama te organizacije, da izvrše u što kraće vrijeme svečano predavanje puška odjeljenjima balilske organizacije u svojim mjestima. To se čini u počast palima u ratu. Ta simbolična svečanost ima da bude neko vezivanje ratničke slave u prošlosti s ratničkom misli budućnosti. Svaka puška, koju mali balile dobivaju nosi na kundaku napisano ime jednog vojnika palog u ratu za slobodu Julijske Krajine...

FAŠISTIČKA DOBROVOLJAČKA MANIFESTACIJA.

Trst, januara. Mussolini je savzao direktorij saveza ratnih dobrovoljaca kome je dao upute za veliku dobrovoljačku manifestaciju, koja će se održati u Rimu 24. maja o. g. Na ovim manifestacijama sudjelovat će 10.000 ratnih dobrovoljaca.

TRŠČANSKI FAŠIZAM JE UGROŽEN — ŠAPUTANJIMA

Povodom jednoga disciplinskog postupka

Trst, januara 1934. — Fašistički federalni sekretar za tršćansku pokrajinu kaznio je disciplinski fašistu Bruna Beneditija time, da ne smije kroz šest mjeseci fašistički djelovati, »jer je raznosio neistinite vijesti«. Povodom te disciplinske kazne tršćanski »Popolo« piše, da je dobro da se tako postupa protiv širitelja neistinitih vijesti, jer je u posljednje vrijeme u Trstu fašizam ugrožen tim šaputanjima po barovima i kavanama. Fašisti sami postali su klevetnici, ogovaraju jedni druge i raznose alarmantne vijesti sad o ovome sad o onome. Treba uzeti bič i očistiti ozračje! Ta šaputanja naročito podgrijavaju nekoje neosnovane nade u — promjene... Tako kaže »Popolo« i upozorava, da je oko »Piazza Unita« i suviše tih kavana, u kojima se ogovara i šapuće koješta, a naročito je među njima jedna opasna i — suvisla. Drugim riječima rečeno, ima tamo jedna kavana, u kojoj se sastaju većinom fašistički nezadovoljnici, pa je treba zatvoriti. To se može razabrati po riječi »suvisla«.

»CORRIERE ISTRIANO« NAPADA POINCARÉA.

Francuski državnik duboko je uvrijedio Italiju.

Pula, januara 1934. — Puljski list »Corriere Istriano« od 4. o. m. donosi članak, u kojem napada francuskog državnika Poincaréa, koji je izdao prošlih dana jednu novu knjigu svojih političkih uspomena. U toj knjizi Poincaré govori o talijanskim zahtjevima po svršetku rata i ističe, kako su Talijani tražili više nego što su imali pravo da traže. Puljski list zato kaže, da su memoari Poincaréa puni zlobe i podlosti (pieno di malignita e vigliaccheria).

I ostali talijanski listovi donose ovih dana izvratke iz memoara g. Poincaréa i kritikuju ona mjesta, gdje je Poincaré »opalio« Italiju. Ali tim citiranjem i tim kritikama talijanska štampa postizava sasvim obratne rezultate: čitatelji, koji ne bi inače doznali možda nikada što je Poincaré rekao o Italiji, tako to doznaju i misle o stvarima kako im se sviđa.

U Puli čak i sami Talijani kažu, da je najveća nesreća o tome, što Poincaré i niemu slični nisu mogli da utječu u svoje vrijeme tako, da Italija nikada ne dodje u Julijsku Krajinu.

BOŽIČNA FAŠISTIČKA PROPAGANDA U BRESTOVICI

»Kad budem velik ići ću Dučeu«.

Gorica, januara 1934. — U azilu za odnarođivanje slovenske djece u Brestovici priredjena je fašistička božićnica s darovima i recitacijama fašističkih pjesmica. Jedno slovensko dijete recitalo je pjesmu »Sono un balilla«, a drugo govor »Kad budem velik ići ću Dučeu«. Djeca su bila u crnim košuljama.

MONOPOL NA CIVILIZACIJU.

Švačkanje »Popola d' Italia«.

Trst, januara 1934. — Fašistička štampa stalno se razbacuje riječju »civilizacija«. Izgleda, da fašistički žurnalisti i nemaju pravog pojma, o značenju i zamašitosti pojma »civilizacija«. »Popolo d' Italia« je u svom broju od 21. decembra u svom uvodnom članku napisao ovu himalajski gorostasnu glupost:

»Jedna je istina: civilizacija, to je pojam, koji samo Mussolini ispravno shvaća«.

Mi b. rekl: kako ga shvaća vidi se najbolje po onoj politici, koju provodi u Julijskoj Krajini. Bazovica...

TUČNJAVA U KRČMI I PROCES ZBOG PADA LIRE.

Gorica, januara 1934. — U Gorici je vođen proces protiv Josipa Kosmačina, starog 23 godine iz Breginje. Njega je optužio krčmar Modrijančič, da mu je u tučnjavi nanio tjelesne povrede. Do tučnjave u njegovoj gostionici došlo je, navodno krivnjom Kosmačina, kad je taj pred nekoliko mjeseci jedne večeri došao i donio vijest — da lira tako loše stoji, da će strahovito pasti. Ta je vijest izazvala takvo raspoloženje, da je došlo do tučnjave. Bit će, da se u gostionici našao reko, kome to nije bilo po volji, kakav fašista ili renegat. Sud ipak nije mogao Kosmačina da osudi, jer nije imao dokaza.

TRIPOLIS IMADE DVA GUVERNERA!

Maršal Balbo otputovao je u Tripoli da preuzme dužnost guvernera Tripolitanije. Dosadašnji guverner maršal Badoglio stigao je u Italiju i neočekivano je kraljevskim dekretom koji je ovih dana objavljen, imenovan počasnim guvernerom Tripolitanije. Tako će ova talijanska kolonija od sada imati dva guvernera od kojih će jedan naime maršal Balbo vršiti guvernersku vlast, dok će maršal Badoglio ostati titularni guverner.

POSLEDICE MRAZA.

Vreme, decembra 1933. (Agis). — Mraz, ki je pritisnuo zadnje dneve u naših krajih je povzročil marsikatero prezgodno smrt, zlasti pri starejših ljudeh.

Radi poledenele ceste Vreme—Ribnica, se je prevrnulo 5 avtomobilov preko cestnega nasipa. Pri tem se je ponesrečilo tudi precej ljudi.

MALO JE KOJEMU NARODU PRAVEDNOM I NEDUŽNOM ZANIEKANA PRAVDA, KAO ŠTO SE TO S NAŠIM DOGAĐJA

To ne kažemo mi za naš narod u Julijskoj Krajini, nego je to izreka iz manifesta Talijana na Malti...

Trst, januara 1934. — Talijanska štampa sva bez iznimke, sigurno po naredjenju iz Mussolinijevog presbira, donosi na vidljivom mjestu jedan apel, koji su uputili vodje talijanskog pokreta na Malti. Naslov apela u »Giornale d' Italia« je sličan našem naslovu u ovoj vijesti. Apel je potpisan od vodja nacionalističkog pokreta na Malti Uga Misfuda i Enrica Mizzija. U tom se apelu među ostalim kaže i ovo:

»Nasilja, koja se čine nad našim narodom, uzimajući mu pravo na slobodan nacionalni život, pravo na jezik i nacionalni kulturni razvoj, nije nas oborilo, nego naprotiv podvostručilo je našu borbenost i našu akcionu snagu, a time i vjeru u pobjedu naše stvari«.

Bog je kroz usta svog sina Krista, blagoslivljajući žedne rekao, da će njihova žedja minuti, da će proći i nebo i zemlja, ali da će njegove riječi ostati. Malo je kojem narodu pravednom i nedužnom kao našem zanijekana pravda, kao što se našem narodu to događa. Parlament je bio zatvoren, a ministri su silom otpušteni. Poslanici su lišeni svoje vlasti, koju ste im vi legitimno dali, da se brinu za vas. Zabranjene su javne skupštine, reducirana je štampa, vrši se nadzor nad našim sastancima, broje se vaši dahovi, vi ste podvrgnuti jednom stanju stvari, koje se ne može uporediti sa stanjem niti u zemljama, koje su najnazadnije u civilizaciji.

Tršćansko pučanstvo u svijetlu fašističke statistike

Zanimive cifre o iseljivanju i doseljivanju u prošlosti i sadašnjosti

Trst, januara 1934. — »Piccolo« od 6. januara donosi članak, u kojem objavljuje mnogo statističkog materijala, koji je dobiven iz »Centralnog statističkog ureda« u Rimu. Taj je statistički materijal dakle službene naravi i zato naročito interesantan.

Najprije se kaže u tom članku, da je Trst prema statistici od 1931 imao 249.574 stanovnika, uračunavši i strance i vojnike. Prema brojenju od 1910 Trst je imao te godine 229.510 stanovnika.

Prema tome broj pučanstva je narasao za 20 hiljada. Ali treba reći, da je taj porast postignut već 1914 pred ratom. Prema statistici od 1931 od ukupnog broja stanovništva rođenih u Trstu je bilo 133.294, u ostaloj tršćanskoj pokrajini 8547, u ostalim pokrajinama Julijske Krajine, puljskoj, gorčkoj, riječkoj i zadarskoj (bez videmske) 43.259 osoba.

Iz ostalih pokrajina Italije bilo je 1931 u Trstu 49.040 ljudi, rođenih u talijanskim kolonijama 59 osoba, rođenih u stranim državama 15.314 osoba. Prema tome 1931 bilo je u Trstu 130.000 ljudi cirka rođenih u samom Trstu, cirka 50.000 rođenih u pokrajinama Julijske Krajine i 50.000 ljudi doseljenih iz stare Italije.

Od Talijana iz stare Italije bilo je 1931 godine u Trstu 7160 ljudi rođenih u provinciji Puglie, 3253 rođenih u Siciliji, u Emiliji i Romagni 3053, u Lombardiji 2581, u Napulju i Campaniji 2487, u Toscani 2080, u Pijemontu 1631, u Marche 1437, u provincijama Roma i Lazio 1205, u Abruzzima 1101, u Sardiniji 1061, u Liguriji 984, u Kalabriji 865, u Umbriji 542, u Lucaniji ili staroj Basilicatu 500 itd.

Kako vidimo po toj službenoj statistici broj Talijana iz stare Italije u Trstu nije malen. Od ukupnog broja može se reći jedna je petina Talijana iz stare Italije.

Ti Talijani tvore srž talijanstva Trsta, jer je ono ostalo pučanstvo većim dijelom samo po spoljašnjosti talijanske narodnosti.

Maltežani, pa ipak nas se boje! Svi znadu, da ponosna duša naroda, koja se ne može podvrgnuti i pogaziti, čeka uvijek spremna, da se uhvati u koštac za svoja prava za latinstvo Malte. Neprijatelji osjećaju da smo kompakti, pa i ako vaše zastave ne vjore na vjetru, vi ih imate u srcima, gdje ih ljubomorno čuvate i jednoga dana vi ćete pobijediti«.

Tako i u ovom stilu i s ovakvim mislima nastavlja se apel. Radi se o Talijanima na Malti. Mi u Julijskoj Krajini čitajući taj apel mislili smo svoje: riječi su nas dirale, jer smo u njima nalazili odjek naših istinskih ideala i naših nada u slobodu a u isto vrijeme opažali smo svu infamiju onih, koji podupiru malteški iredentizam, dok u isto vrijeme gaze daleko brutalnije nego Englezi Maltežane, naš narod u Julijskoj Krajini. Ne, dragi Maltežani, ne stojl ono, što vi kažete, da nema na zemlji kraja, gdje stvari stoje lošije nego kod vas na Malti. Sjetite se na Julijsku Krajinu, gdje je baš Vaša Italija bacila civilizaciju tako pod noge, da baš zbog toga ne može nikome da imponira i da od nikoga ne traži zaštitu za Vas na Malti. Zar ima takvog obraza Italija poslije Gortana i Bazovice? Zar vjerujete da to u Engleskoj ne znadu? I zar ne vidite da baš zato Englezi imaju odvažnosti, da vas gnječe. Vama se osvećuje ono, što Italija čini s nama u Julijskoj Krajini.

U članku, koji citiramo govori se i o doseljivanju u Trst u predratno doba, pa se govori, kako su u Trst dolazili mnogi Slaveni iz zaledja. Prema statistici od 1910 bilo je u Trstu rođenih 130.728, a 22.192 stanovnika bila su rođena u gorčkoj pokrajini i na Krasu, 20.285 u Istri, 1910 bilo je u Trstu 26.842 stanovnika rođena u stranim državama.

Iz bivše Kranjske bilo je prije rata u Trstu 11.423 stanovnika. Iz Stajerske ih je bilo 4105. Iz Dalmacije je bilo u Trstu 5110 ljudi, iz Beča i gornje Austrije 1804, iz Bosne 1455, iz Tirola i Voralberga 1340, iz Gornje Austrije 274, iz Moravske 704, iz Galicije 561 itd.

Kako vidimo po ovim brojkama nema pravo talijanska štampa, kad ističe, da je Trst gubio prije rata talijanski karakter samo zato, jer je navala imigranata iz slavenskog zaledja bila velika.

Cifre su jasne i može po njima da se vidi, da je danas u Trstu više Talijana iz stare Italije, nego li je 1910 bilo ljudi, koji su bili iz Kranjske, Stajerske i Dalmacije i Bosne.

Talijanska statistika sama dovodi talijansku agitaciju u laž.

Prema toj statistici, koju donosi »Piccolo« vidimo, da je 1910 u Trstu 118.959 ljudi izjavilo, da je njihov uobičajeni jezik talijanski. Čak, kad bi te izjave odgovarale stvarnom stanju, za slavenstvo Trsta to još nije bilo katastrofalno, ako se uzme, da je ukupan broj stanovništva bio 229.510. Svakako bar polovicu onih, koji su izjavili, da im je jezik talijanski, govorili su u kućama slovenski ili su bili slovenskog porijekla. Onih su godina bile prilike u Trstu još takve, da se talijanstvo falsifikovalo, ali kad bi se bila statistika pravila neposredno pred ratom, stvari bi bile i s te vanjske statističke strane izgledale drugačije.

DVE AFERI

Prodavanje ovsu iz vojaških skladišć

Sovodnje pri Gorici, 4. januara 1934. (Agis). — Letošnjo jesen je po Sovodnih in okoliških vaseh prodalal neki Devetak Peter iz Sovodni večje količine ovsu znatno pod normalno ceno. Ljudje so se teza blaga srva branili, vendar pa, ker je prodalal oves kar javno, ne da bi to pred oblastjo skrivali, so se otresli nezaupljivosti in začeli blago kupovati. Šele čez 2 meseca se je izkazalo, da v tej zadevi ni bilo vse v redu. Devetaka so aretirali in odvedli v zapor. Z njim vred pa so aretirali tudi nekega vojaškega kapetana, maršala in več drugih oficirjev. Izkazalo se je namreč, da so ti jemali iz vojaškega skladišća blago in ga potem prodajali med ljudstvo. Devetak, ki ni vedel, da prodaja poneverjeno vojaško blago, je bil čez nekaj tednov izpuščen, ostali pa so bili postavljeni pred vojaško sodišče. Vsi ti, med katerimi ni bilo nobenega Slovenca, so bili sicer degradirani, toda ostali so nekaznovani. Sploh so hoteli talijanske oblasti vso to stvar zamočlati in so se na vso moč trudile, da ne pride v javnost. Tistim pa, ki so to vedeli, so pojasnjevali, da je bila to le nekaka pomota, da so oficirji delali prav za prav po naročilu v korist države itd. Oves so smeli kupci obdržati.

AFERA V VRSTAH MILICIJE

Postojna, 8. januara 1934. (Agis). — V Razdrtnu pri Postojni je bilo aretiranih več uzlednih častnikov fašističke milice, med njimi tudi neki talijanski agent Erioso Aretiranci so bili baže vpleteni v neko veliko tihotapsko afero. Oblasti o zadevi previdno molče.

NOVI TRGOVINSKI SPORAZUM IZMEDJU ITALIJE I JUGOSLAVIJE

Trst, januara. Dne 4. januara u palači Venezia pretsjednik talijanske vlade Mussolini, jugoslovenski poslanik u Rimu g. Dučić i g. Pljia, šef jugoslovenske delegacije, potpisali dodatak trgovinskom ugovoru od 25. IV. 1932. odnosno ugovoru o trgovini i navigaciji od 1924. godine.

Tim povodom donose talijanske novine članke, koji su značajni pa ih citiramo u izvrtku.

Novom trgovinskom sporazumu talijansko-jugoslavenskom, koji je ovih dana potpisan u Rimu, daje »Lavoro Fascista« slijedeći interesantan komentar:

Ovaj sporazum imao bi izvršno poslužiti poboljšanju vrijednosti trgovinske izmjene između Italije i Jugoslavije. Sporazum ima naročitu važnost za uzgajatelje stoke. Pošto će uvoz u Italiju jugoslovenske stoke biti kontingentan i odgovarajuća vrijednost biti kalkulirana ne više po grlu nego po težini, može se predvidjeti, da će doći do povišenja cijena stoci u Italiji. Ovo povišenje odgovarat će uglavnom povišenju carine na stoku u korist stočarstva, tako da će to odgovarati potrebama unutrašnje trgovine a ne će otežavati prilike.

Drži se, da će u najkraće vrijeme otpočeti i trgovinski pregovori Italije s Mađarskom. Talijanske carine s Mađarskom vinkulirane su na način da će se uskoro moći staviti na snagu nove carine o kojima je već postignut sporazum s Rumunjskom.

Ovi sporazumi pokazuju, da nacionalna vlada nastoji da zaštiti nacionalnu produkciju vodeći računa o opravdanim potrebama drugih država.

Treba napokon očekivati da će poboljšanje u trgovinskim odnosima talijansko-jugoslavenskim dovesti do poboljšanja i u političkim odnosima. Do tog poboljšanja može se doći ekonomskim putem koji je najsigurniji i najvažniji.

Tako piše »Lavoro fascista«, a »Tribuna« u jednom članku ističe važnost dopunskih trgovačkih sporazuma koje je Italija zaključila sa Jugoslavijom, Rumunjskom i Švicarskom. S ove tri države Italija ima već odavno uređene trgovinske odnose. S Jugoslavijom je zaključila ugovor trgovinski 11. srpnja 1924., a s Rumunjskom 25. veljače 1930., a s Švicarskom 27. siječnja 1923. Nova situacija u trgovačkim odnosima koju je stvorila teška ekonomska kriza iziskivala je da se ovi ugovori dopune i prilagode novim prilikama. U posljednje tri godine učinjen je znatan napredak. Sa Rumunjskom i Švicarskom trgovački ugovori su dopunjeni i revidirani već 1931., a s Jugoslavijom je zaključen dopunski sporazum 1932. Sada su konačno sa sve tri ove države zaključeni novi dopunski sporazumi koji dovode u sklad ne samo trgovinske odnose nego i carinske tarife. »Tribuna« zatim iznosi statističke podatke iz trgovinskih bilanca sa Jugoslavijom, Rumunjskom i Švicarskom, te na koncu izražava nadu da će robni promet među ovim državama na osnovu ovih sporazuma znatno ojačati.

TALIJANSKO-JUGOSLAVENSKA TRGOVINA.

Prema izvještajima talijanskih listova posljednji podaci o talijansko-jugoslavenskoj trgovini razvijaju se sve povoljnije za Italiju. Prema podacima za prvih devet mjeseci prošle godine uvezeno je u Italiju iz Jugoslavije robe u vrijednosti od 139 milijuna lira, dok je u to vrijeme izvezeno iz Italije u Jugoslaviju robe u vrijednosti od 93 milijuna lira, te je u tom periodu deficit talijanske trgovinske izmjene s Jugoslavijom iznosio samo 46 milijuna lira. U istom periodu prethodne godine 1932 talijanski uvoz iznosio je 191 milijun lira, a izvoz 84 milijuna lira, te je u tom periodu deficit na štetu Italije iznosio 107 milijuna lira. Talijanski listovi sa zadovoljstvom ističu ovo poboljšanje u trgovinskoj izmjeni s Jugoslavijom. Čim stupi na snagu sada sklopljeni sporazum o dopuni trgovinskog ugovora ovo poboljšanje za Italiju bit će još veće.

Ručak u čast jugoslovenske delegacije

Državni podtajnik za korporacije Asquini priredio je objed u počast jugoslovenske delegacije za trgovinske pregovore. Objedu je prisustvovao i jugoslovenski poslanik u Rimu g. Dučić sa osobljem poslanstva. Sa talijanske strane prisustvovali su objedu šef talijanske delegacije opunomoćeni ministar Cancarelli, generalni direktor ministarstva trgovine Anchlotti, generalni direktor carina Bagli, trgovački atašej talijanskog poslanstva u Beogradu Benedetto i viši činovnici ministarstva korporacija i ministarstva poljoprivrede.

DEMANTI ZLONAMJERNIH TALIJANSKIH VIJESTI

Trst, 1. januara. Današnji talijanski listovi donose slijedeće saopćenje jugoslovenskog poslanstva u Rimu: Nekoji rimski listovi objavili su posljednjih dana vijesti iz Beča o vanrednim mjerama koje da su bile preduzete prigodom boravka Njih. Vel. Kralja i Kraljice Jugoslavije u Zagrebu i o tobožnjem otkrivenju atentata koji da je bio pripreman u jednom predgrađu. Jugoslovensko poslanstvo po naredjenju svoje vlade izjavljuje, da su ove zlonamjerne vijesti potpuno izmišljene.

Upozorite vaše prijatelje, da u Zagrebu izlazi list »Istra«, kojemu treba osigurati opstanak. Recite im da i oni mogu nešto za ovaj naš list da učine. Zamolite ih, da se preplate na »Istru«. Stavite, vi uzmi e njihove adrese i preplatite ih. Ko je damput počne čitati »Istru«, taj ostaje ne im stalnim prijateljem.

Istarskim šumama je i pod Mlečanima prijetila opasnost

U 49 broju »Istria« od 8. decembra 1933. čitali ste u članku »Istarskim šumama prijetila opasnost« uzbudljivu vijest, da fašistički nasilnici kane istrijebiti šume u Istri, jer se drvo ne može prodavati ni u bescepljenje, a sada čuje, kako se mletačka republika, barem zadnji čas (1777) malo prije svoje propasti (1799), pobrinula za spas i uzgoj istarskih šuma, pošto ih je nekoliko stoljeća uništavala i bila gotovo uništena.

Na osnovu izvještaja »dobrostoynika vlastelina Barbuna Vicenca Morosini, gospodara orsana, odabrana za pohoditi dubrave u državi Istriji«, »prikazanog priuzvišenom Kolegiju vrh dubrava«, koji sačinjavahu »nadstojnici Prosper Valmarana, Jerolim Zustinian i Ivan Minotto s potajnikom Ivanom Filippu«, sastavljeno je opširno »Naredenje priuzvišenog kolegija vrh dubrava dneva 16. prosinca 1777. za stražu, nauku, i tezanje dubrava države od Istrije«, koje je bilo »potvrđeno s naredbama priuzvišenoga senata 22. studenoga 1777. i 23. travnja 1778.«, a omdah zatim u godini 1778. također štampano u Mlecima »po sinovima pokojnoga Ivana Antuna Pinnelli, utješnikom duždom« u zasebnoj knjižici od 80 strana na jeziku talijanskom i hrvatskom. Tu se nalazi i ova važna rečenica:

»Kako bude ovo (Naredenje) potvrđeno pohvalom priuzvišenoga senata, uštampano će se talijanski i ilirski, da se može bolje razumjeti, i poslat će se vlastelinom providurim, duhovnikom, sudcim, županom, glavnom, saltarom ili stražnikom posobnih gradova, gradca, sela, općina države (Istre) za njegovo proglašenje, i svakomu potrebno bude za temeljito izvršenje njegovo i opsluženje.

Da su ondašnji gospodari Istre imali daleko više smisla za šume i takta prema narodu, pokazuje i ova zaglavna odredba u onoj knjižici:

»Hotičući principova odluka, da ovo Naredenje ima imati potpuno svoju svrhu ispunjenjem izvršenim providenja potrebitih uzdržavanjima u istomu, bit će dužnost osobita duhovnika očitovati ono svake godine od oltara na misu prosinca na blagdan u najveću skupu puka, da se ne može ikada reći od podložnika, da nije to znao, na koju svrhu jesu (župnici) ponukovani u svako vrijeme stavljeni u srce podložnika škodu priveliku, koju se čini principu (duždu, republici) šteteći dubrave i stabla sahranjenja za općene potrebe« (naime za gradnju brodova u državnom orsanu ili arsenalu).

Početak Naredenja glasi:

»Budući bile razglase od razmišljenja primudrih starešina naših toliko puta ponovljene snažne zakone radi uzdržanja i tezanja dubrava općenih i osobitih svršenih sahranjenjima za potrebitu uzroke i na službu orsana, u svako vrijeme priuzvišeni senat bdi na to i opravi ovu stvar vrlo potribitu.

»Naredenje u sebi toliko pametna i korisna, koja u prošasto vrijeme bila su odlučena, imala su se ploditi dobro istih razmišljenih providnih svrha, da pričinjenja nagla i opaćina himbena ljudska svagdanu zamjerita na štetu stabla duba, rasada, busa i mladih stabla mnogo veće ne bi bila zamjerita svakim marljivim načinom na uvriđenju skladna i podobna priuzvišenih poglastva.

»Zato budući se poznana veoma teža bezreda nepodnosiva i zle običaje upuštene u državi Istriji, koje navlastito namnožeći se, odnimo plodnost zemlja pričinjenih dubravstih, kako našemu kolegiju bi prikazano od dobrostoynika vlastelina gospodina Barbuna Vicenca Morosini, gospodara nad orsana, odabrana za pohoditi istu državu, dali na izvršenje časčutih zapovidi priuzvišenoga senata izgovorenih u svomu naredenju 27. travnja 1775. Naredenjem ovim prilaže se zakone dubravstih i uporedu i one nove nauke tezanja i straže, koji bi mogli na svrhu odneti toliko žestoka opaćinstva i obla(k)šati i uzdržati obilne plode dobrih duba potribitih za morske potrebe i učuvati dubrave od iskorjenjenja i preuzeća i braniti rasade, mala stabla i panje od pokorenja, očeđuća grana i od lupeština mrženih i jošter za sjediniti tezanje veće korisno i dobrovoljnost priljubljenih podložnika.

»Dakle da brez dvoslovlja bude svakomu očitovan zakon, a osobito onim, kojem pristojat će se ispuniti dužnosti naprćene u slidećih poglavij, očituje se odluku svršenom principa.

»Ovo Naredenje, koje samo unaprida imat će se ispuniti, razvrćujući prijašnja, za ukloniti zle običaje, koji drugačije ishodu od mnoštva zakona, od vlastelina vladavca i kapitana od Kapodistrije i od vladanja njegovih i jošter od vlastelina Kapo di Raspo u svomu vladanju činit će se priglasiti jednokrat na godište, gdje se razglasi sa zvukom trublje u dnevnu najsvetajšemu miseca prosinca on čas većega skupa puka, kripšno priporučujući njegovo izvršenje ljubostvu i razboru vladanja od Raspa odredenoga u državi, koje imat će providiti spravnu himbenu opaćine i lupeštine u dubravah učinjene i poslate pripis svih opovidenja vladanja orsana za ona providenja, koja oblast priuzvišenoga sereta bude domisliti korisna za uzdržanje koristi republike.

Dalje slijedi pet »poglavja« ovoga Naredenja (vrh gospodara dubrava, gradca, gradova, sela, općina, redovnika i mista redovničkih i druge vrste čeljadice na str. 11., »za gradove, gradce, sela, općine i pokrajine« na str. 25., »za skočaje i liti stra-

NEUSPEHI ITALIJANSKEGA FAŠIZMA:

Novi državni proračun: 3 milijarde primanjkljaja

Ljubljana, januara 1934. (Agis). — V fašističnom parlamentu, odborih i senatu so se pričele diskusije o novom državnom proračunu za leto 1934./1935. Potek teh razprav bo skrajšan, ker bo ta skupščina, kot je jasno, razpuščena in bodo razpisane nove volitve. Mussolini pripravila novo »ustavo«. Ena komedija več!

V načrtu za nov proračun je 20 milijard 636.000.000 lir izdatkov in 17.662.000.000 lir dohodkov. Glavni izdatki so:

za vojni ministrtvo:	
vojska	2.520.000.000
vojna mornarica	1.184.000.000
vojna aviacija	750.000.000
Izdatki za prosveto znašajo	1.575.000.000.

Proračun izkazuje torej okoli 3 milijarde lir primanjkljaja. Državni dolg se je v teku tega proračunskega leta dvignil za celih 6 milijard, kar se razvidi tudi iz proračuna finančnega ministrtva, ki je letos večji za 300 milijonov lir. To odgovarja (po 5%-nem obrestovanju) svoti za odplačevanje obresti, ki bo uporabljena za izplačilo novega dolga. Stroški za vojsko znašajo 25 % celokupnega proračuna.

V »parlamentu« so pričeli z debatami v zadevi novega proračuna. Toda to niso debate o proračunu, o ev spremembah in sličnem ampak le brezplodne govorance in slavošpevi. Da bi kdo predlagal kako spremembo, dopolnilo ali da bi kdo kritiziral le posamezne točke v predlogu, ni niti misliti. Tudi ne bi bilo varno. V dvanajstem letu fašistične vlade v Italiji se ni posrečilo temu režimu vzpostaviti ravnotežje o državnem proračunu. Niti ogromno znižanje plač, povišanje davkov, nove takse itd. niso pomagale. Prva polovica letošnjega proračuna (proračunsko leto traja v Italiji od 1. julija do 30. junija) izkazuje že 1.926.000.000 lir primanjkljaja. Fašizem, ki naj bi prinesel Italiji rešitev zlasti na gospodarskem polju, se vedno bolj pogreza v položaj, iz katerega bo izhod izredno težak, če ne nemogoč. Kljub vsemu ni dosejal nikjer dosegel resničnega uspeha. Beda narasča, brezposelnost se veča in ljudstvo vedno bolj trpi. Sistem fašizma preživlja v Italiji teške čase in vprašanje je, kako jih bo preživel. Mussolini išče novih izhodov za podaljšanje življenja svojemu režimu. O temu pričajo novi načrti o izpremembi ustave in slično. Pomoč indu-

striji, ki preživlja teške čase, naj bi se nudila z novo ustanovljenim »Zavodom za industrijsko obnovo«. Kapitalisti danes neradi nalagajo svoj denar v papirjih z izpremenljivo se vrednostjo ter s tem neradi prevzamejo nase riziko. Ta zavod naj bi to disharmonijo na tržišču ublažil. On kupuje in vpisuje delnice raznih industrijskih podjetij, a izdaja s svoje strani obligacije. Tako kapitalisti še je neposredno sodelujo pri industrijski delavnosti in ne prevzema nase nikakega rizika, ker garantira država za izdane obligacije. Na te obligacije so predvidene stalne obresti in lastnici obligacij imajo pravico tudi na eventuelne dobičke, če bi divedende delnic, ki jih ima zavod, prešle višino stalnih obresti. Kako se bo to obneslo, je vprašanje. Vprašanje obstoji v glavnem v tem, koliko časa bo država lahko na eni strani podpirala industrijo samo, na drugi strani pa plačevala po tem zavodu obresti in vračala vložen denar. Zgleda, da je to injekcija trulemu truplu fašističnega sistema. Tudi nova bitka za »izvoz«, ki jo žele nekateri bolj napredni laški časopisi ne bo nič pomagala. Pred Mussolinijem zija prepad in treba ga bo ali preskočiti, ali pa kar bo lažje — pasti vani.

VESTI IZ ITALIJE

Za zatiranje letike, ki se v Italiji zelo širi, je bilo zbranih 13 1/2 milijonov lir (2 miliona več kot lani in 6 milijonov več kot leta 1931). Tržaška pokrajina je nabrala 100.000, Reška 153.000, Goriška 86.000, Puljska 75.000. Porazmerno so dali naši kraji največ.

Katere jezike se učijo Italijani, se razvidi iz statistike Statističnega osrednjega zavoda v Rimu, ki ugotavlja, da se je leta 1931/1932. učilo tujih jezikov 100.929 učenecv. Od teh je naredilo izpite 85.512. 62.000 učenecv se je učilo francoskega jezika 20.000 angleškega, 14.000 nemškega, 2.700 španskega, 375 srbohrvaškega in 328 slovenskega.

Da krije deficit v državnem proračunu, je sklenila banka Banca d'Italia na inicijativu Mussolinija razpisati novo notranje posojilo za 4 milijarde lir. V to svrhu bodo izdali nove državne bone na 9 let s 4%-nim obrestovanjem. Stari boni bodo lahko zamenjani s temi novimi. S podpisovanjem posojila bodo začeli 10. januarja t. l. — (Agis).

NEKAJ ŠTEVILK IZ TRSTA

V Trstu je brezposelnost proti koncu leta spet znatno narasla, kakor nam kažejo naslednje številke:

Od 1. I. do 30. IX. 1931. je bilo 20.000 brezposelnih; od 1. I. do 30. IX. 1932. je bilo 25.000 brezposelnih; od 1. I. do 30. IX. 1933. je bilo 30.325 brezposelnih.

Seveda, tako po uradnih statistikah! Upoštevani pa niso oni brezposelni, ki niso vključeni v fašističnih organizacijah. Med tem, ko je brezposelnost v zadnjih treh letih narasla skoro za polovico, so podpore za brezposelne skrčili od lir 1.264.874 leta 1931. na lir 1.225.769 v letu 1932, in na 880.000 lir v preteklem letu. Napredek Trsta gre tudi v tem pogledu svojo smer. (Agis).

RADNE PRIKLE U TRSTU

Trst, januara 1934. — »Popolo di Trieste« piše u jednom članku protiv onih tvrtka, koje imaju posla u svojim kancelarijama, pa umjesto, da uzmu nove radne

sile, daju svojem činovništvu da radi u prekovremenim satovima i to je posebna plaća. »Popolo« kaže, da tome treba stati na kraj, jer je Trst pun nezaposlenih činovnika, koji čekaju korn kruha. To treba ukinuti i radi drugih razloga. Mladi ljudi bez posla, kaže »Popolo«, nemogu da stvaraju familije, nemogu da radiju djecu, i tako Trst propada, a to je i protiv one politike, koju provodi Benito Mussolini.

TUJSKI PROMET

Uradnika statistika beleži, da je bilo v prvih devetih mesecih leta 1933. u tržaških hotelih 17.412 tujcev već ko v istem razdoblju leta 1931. Ta porast pa ni prinesel tržačanom zadovoljivega poviška denarne strani tega prometa kajti tuji so pustili v tržaških hotelih komaj 1.000 lir već ko v letu 1931. Če imaju vse »battaglie« v Italiji take uspehe, potem se fašistični režim ne more bahati z napredkom. (Agis).

POLICIJSKI TEROR U RAZNIM KRAJEVIMA ITALIJE

Fašističke vlasti u borbi sa antifašizmom

Agencija »Informazione Italiana« iz Züricha javlja nam: Prošlih su dana provedena mnoga hapšenja u Rimu i to medju radništvom, koje se buni zbog zaoštrenih ekonomskih prilika. Došlo je do pobuna na raznim mjestima i radnici su demonstrirali protiv režima, koji ih tlačiti.

Do aretacija došlo je i u Pesaru. Tamo se skupilo 15 radnika, da se malo zabave. Oni su priredili malu zabavu. Policija je zato saznala i pomislivši, da se radi bogzna o kakvom antidržavnom komplotu, provladala je u lokal i pohapsila sve prisutne. Trojica su puštena na slobodu, a ostali se nalaze i dalje u zatvoru, pa se računa, da će biti predvedeni pred Specijalni tribunal za — zaštitu države...

Do hapšenja antifašista došlo je posljed-

njih dana i u Sesto Calende, Castelletto Ticinese i u Barazzo.

U Livornu su u augustu bili uhapšeni radnici Renzo Tamberi, Garibaldo Benifei, Mario Corsi i Giovanni Martelli. U decembru bili su sudjeni pred Specijalnim tribunalom i sudjeni su svaki na 2 godine zatvora, jer su, navodno, dijelili letake, u kojima se govorilo protiv režima.

U Italiji svaki fašista smije da počinja svakakve prepotencije, da napastuje i muči onoga, ko nije fašista, a da zato nikada ne biva kažnjen. Ako neko ko nije fašista uvrijedi, takne ili ubije jednog fašistu, osuda je teška. Tako je ovih dana bio osuđen na 27 godina zatvora pred sudom u Chieti neki De Cola, koji je ubio u ličnoj obrani fašističkog milicionera Cesara Perfetija.

Z MUSSOLINIJEVE MIZE PADAJO DROBTINICE

Postojna, januarja, (Agis) Letos semahih trgovinah, do določenih vsot, Menda je izkazal Mussolini zelo radodarnega. Tudi naši ljudje so bili deležni več njegovih nagrad: novoporočenci, novorojenci itd. Nekateri so dobili po 100 in več lir. Nagrade so razdeljevali podoštate in sicer tako, da so vsakemu nagrajencu otvorili kredite v do-

nih gospodara istarskih šuma.

Kako je u ovoj knjižici službenog izdavanja štampano također izvorni tekst Naredenja (»Terminazione«) na talijanskom jeziku, mogu ga sadašnji prvaci nacionalne ekonomije i regeneracije u Istri sa starim eav. Candussi-Giardom na čelu lako pročitati i uporediti sa svojim prijedlogom o potrebi uništenja istarskih šuma.

Nikola Zic.

MUSSOLINIJEVA »DEMOGRAFSKA BITKA« NIKAKO NE USPJEVA

U Italiji broj radjanja naglo pada. — Priznanje Mussolinijevog lista.

Trst, januara 1934. — Fašistička kampanja, kojoj je cilj povećanje broja porođaja ne uspijeva. Ekonomske prilike su takve, da se Talijani ne množe onako kao što su se ranije množili. Fašizam je i u ostavio svoje trgovce. Sve one mjere, koje je Mussolini odveć, uzaludne su. Danas već i sama fašistička štampa mora to priznati. Neki dan je Mussolinijev list »Il Popolo d'Italia« donio članak, u kojem kaže:

»Fenomen demografske dekadencije razvija se ubrzanom ritmom, naročito u velikim gradovima, a i u malim također, u sjevernoj Italiji. Smrt nara, a malo se novih građana rađa. Eto, prema podacima za novembar za Torino; u novembru 1932 rodilo se 638 novih građana a 1933 samo 580. Dne 12 decembra, kad su torinske novine donijele tu statistiku rodilo se u Torinu 14 djece, a umrlo je 27 osoba. U Trstu broj pučanstva također pada. U Genovi je u novembru deficit od 12 ljudi. Ako se stvari ne izmijene može se mirno predvidjeti, da će mnogi talijanski gradovi opustjeti. Mnogi protivnici fašizma već su konstatovali, da demografska politika Italije nije uspjela. Uzalud je to pobijati, kad to cifre dokazuju. Do pred nekoliko godina moglo se reći, da je talijanski narod, narod, koji nema prostora za život. Za nekoliko godina govorit će se, da prostora ne manjka, ali da manjka ljudi.

Tako piše Mussolinijevo lično glasilo »Popolo d'Italia«. Mj to priznanje iznosi mo u doslovnom prevodu, jer je doista vrlo karakteristično. Naročito ona posljednja rečenica po kojoj se vidi kako je Mussolini zabrinut što za nekoliko godina ne će više moći da se bori za proširenje Italije. Čitav je talijanski imperijalizam baziran na paroli, da je sadašnja Italija prenapučena. Ako broj stanovništva bude i dalje padao Italija ne će imati pravo da traži kolonije, da traži Dalmaciju, Tunis i t. d. A ni rat se ne može voditi, ako nema mnogo vojnika. To su Mussolinijeve brige...

PRIMER PADANJA ROJSTEV

Mussolinijeva demografska vojna ni nikler imela zaželjenih uspehova. Ves razvoj gre celo v nasprotno smer. Stavilo rojstev pada. Padanja rojstev pa ni tako problem fašistične Italije kot naših krajev, ki se poleg tega še nikakor niso mogli popraviti od posledic vojne. Značilen primer zato je Vrtojba. Tu je bilo pred vojno od 90 do 100 rojstev na leto. Danes je to število padlo na 30, kar pomeni za 2/3. Zlasti pa je padlo v zadnjih nekaj letih, dočim je takoj po vojni še dosegalo predvojne številke. (Agis).

FAŠIZAM BARBARIZUJE ITALIJU.

Knjižare stare 160 godina propadaju... Trst, januara 1934. — U Torinu je pala pod stečaj Libreria Bocca. Neko će reći: »Pa što je to, stečaj više, stečaj manje?« Ali i ako u Italiji ima na hiljade stečajeva mjesečno (i svaki mjesec sve više i više) stečaj ove knjižare vrlo je karakterističan. Libreria Bocca bila je osnovana godine 1775... To je najstarija knjižara u Italiji... To je u svoje vrijeme bila najpoznatije nakladno poduzeće u Evropi... A danas, pod fašizmom: stečaj! Vlasnici knjižare bili su nepoćudni fašizmu, pa je i to, pored teških ekonomskih prilika, pospješilo njihovu propast. I tako fašizam pomalo vodi Italiju punoj barbarizaciji.

BORBA IZMEDJU RIMA I MILANA.

Trst, januara 1934. — Svi su talijanski listovi dobili naredjenje, kojim se zabranjuje, da se Milano u člancima i vijestima nazivlje »moralnom prestolnicom« Italije. Tako se naime često nazivao Mussolini to više ne trpi, jer je on sada u Rimu nasljednik rimskih imperatora i tamo je i stvarno i moralno prestolnica Italije...

V ITALIJ ZOPET ZNIŽANJE PLAČ.

Na podlagi »posebnega gospodarskega načrta« je ukazal Mussolini radikalno reduciranje stroškov produkcije, da bo Italija lahko uspješno konkurirala s tujim blagom. V to svrhu bodo znižali vse plaće in cene življenjskim potrebštinama.

Sličan ukrep se je u Italiji izvršil leta 1930 ko je Mussolini znižal plaće delavcem in nameštencem za 12 %, stanarino in cene živila za 10 %. — (Agis)

GROZAN ZLOČIN JEDNOG FAŠISTIČKOG PRVAKA.

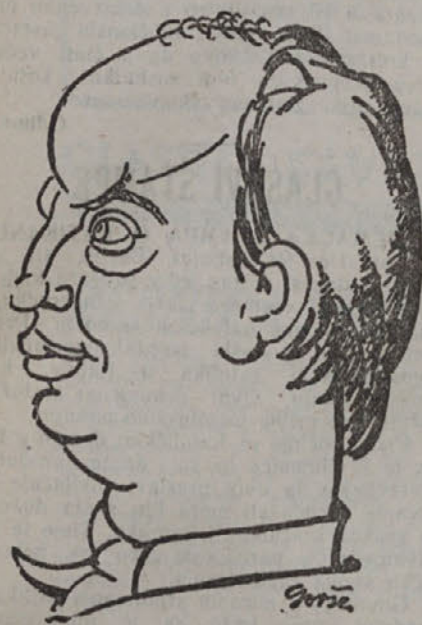
Trst, januara 1934. — Torinski list »Stampa« donosi opis jednog strašnog zločina, koji se dogodio u selu Titignano kod Pise. Tamo su u svom stanu ubijeni bogati muž i žena. Umoreni su udarcima »rankuna«. Zločin je izvršen radi grabeža. Konstatovalo se da je zločin izvršio Ranieri Garzella, sin bogatog industrijalca u Navachiu i vođa tamošnjih fašističkih organizacija. Garzella je u čitavom onom kraju vrlo poznat zbog svojih podviga i terora u škvadristsko doba. On je vodio fašističke bande zajedno s onim fašističkim vođom Carosijem, koji je svoju ljubavnicu isekao na komade i spalio je u peći. Garzella je bio oficir milicije...

ISTARSKI PREFEK U BARBANI I LABINU.

Pula, januara 1934. Istarski prefekt Cimoroni počeo je da obilazi istarska sela. Tako je 3 o. mi. došao u Barbanu, te se interesovao za političku situaciju i raspoloženje naroda, a onda je otišao u Labin.

Naša kulturna kronika

O ROJAKU BOGOMIRU MAGAJNI

Dr. Bogomir Magajna

»Moj Bog, zakaj so me pripeljali na ta široki vrt« —

To so besede v novelici »Senca Este-re« iz druge Magajnovih knjig novele, in ko sem po naključju odprl danes knjigo na tej (99.) strani, me je sprele-telo, kakor da vidim pred seboj tistega Magajna, ki piše povesti, novele in pravil-jice. Moj rojak je, vendar se mi zdi, da doslej, prav do tega hipa še nisem utegnil razrešiti njegove uganke. Kaj je z njim? Ali je res takšna mehka pesniška duša, kakršna zveni iz njego-vih leposlovnih del? Ali pa je samo li-terat in piše ljudem zato, da jih z zv-očjem svoje besede očara ter zapusti na-to prazne, puste in še bolj žalostne, ka-kor so bili prej? Tako sem se večkrat vpraševal, ne da bi vedel zakaj. Nisem ga poznal. Zato se ne čudim, da ga morda mnogi ne bodo nikoli spoznali in ga bodo sodili samo po tem, kar je krepkega, zdravega, in koristnega ustvaril v svojem življenju.

Gotovo ga bomo po vsem tem sodili zelo različno.

Kaj je star šele 30 let. V teh dneh. V dobi, ki jo je težko opisati. In izdal je doslej že 4 knjige, objavlja dve novi povesti.

Tako plodovit pisatelj je lahko vsa-kemu narodu v čast. Magajna je razen tega prišel med nas kot nov tip pisa-telja. Prišel je govoriti ljudem nepo-sredno kot dobrim ljudem in kot so-mišljenikom. Dr. B. Magajna še v svo-jih 30. letih kot pisatelj ne prizna med ljudmi zunanjih razlik. Le tu pa tam sodi, obsoja in kaznuje v svojih pove-stih. Toda ti njegovi obsojenci niso nikdar tako živi, kakor so živi njegovi junaki: otroci, dekleta, študentje, emi-granti, politični mučeniki v ječah in žrtve usod. Čez vso Magajnovu umet-nost je razliti gorak optimizem.

Ob svoji obletnici se nam je že pri-ljubil kod otrok, ki v tem širokem vrtu sveta siplje rož na stezo človeku, kakr-šen je lahko samo čist otrok in kakr-šen bo morda nekoč po svoji duši res-ničen človek. Včasih bi rajši čutil na se-bi njegov zdravilski nož, včasih bi rajši slišali pesem in krik borbe za človeka in za nov svet. Mnogi se bojimo njego-ve nežnosti, ki je šibkim poguba. Ta-krat vemo, da je samo močnim mogoče

izraziti tudi svetožalje, samo takšen pi-satelj poglobi v nas, kar smo občutili. Ko smo dobili v roke »Primorske no-vele« in potem roman »Gornje mesto«, novele »Bratje in sestre«, odlomek nove povesti, dolgo povest v Vigredi, se je vselej ponovilo pričakovanje, da nam Magajna pokaže z novim delom novo poglavje življenja. Brali smo kakor za-vzeti in nismo trčili ur, čeprav naših želja ni uslišal. Bil je in ostal pesnik nastroja. On piše in ustvarja iz druge-ga, svojega sveta. Od tam govori in se približuje svetu, kjer smo mi.

.... Takšne vrste pisatelj je Magaj-na še kot mož, in kot človek je menda tudi takšen. Umetnost mu je čist svet, kjer se rajajo in zveličujejo sanje. Za-to je pri njem usoda vseh trpečih lepa. Življenje, trpljenje jih je povisalo, ka-kor jih poveljuje v vsakdanji resnič-nosti.

Zato tudi najostrejši kritiki hvalijo Magajnov realistične novele, n. pr. »Slivarico«, »Bokavška«, mnogim je pa všeč tudi njegova mladinska pravljica »Brkonja Čeljustnik«, dočim v roma-nu hvalijo pred vsem psihološko odlič-no podano duševnost junakovo.

Na tem prehodu iz podob v resničen svet stoji Magajna, zato so njegova de-la vsak dan močnejša in globlja, koli-kor se bolj zastruje meja in kolikor osebno bolj zori v resničnost. Njegova pot je strma in razgledana, lepa in svetla. Magajnova beseda bo gotovo še močnejša, kakor je bila doslej, takrat, ko bo lahko izpel neposredno svojo neuklonljivo radost nad lepoto človeka in domačega kraja.

I. G.

MAGAJNI OB TRIDESET LETU.

Ni sicer važno to, da poteka trideset let a vsekakoga ne bi bilo na mestu, da bi ožji krog šel kar tako mimo obletnice tovariša, katerega ime je v tesni zvezi z delom pri-morske emigracije. Magajna je naš, kot je malokdo tako naš od vseh tistih kulturnih delavcev, ki so morali iz svojih domov. Ro-dil se je v Vremski dolini 13. januarja pred tridesetimi leti, iz njc je prinesel vse tiste lastnosti, ki ga danes vrste med prve naših mlajših prozaistov. Ni čuda, da se mu je ta, ravno ta dolna tako vcepila v misel iz zna-čaj, saj kdor jo je videl le enkrat, mu ne bo zginila iz spomina. Tudi Magajnov smeh optimistično gledanje na svet, zaupanje v bodočnost je tam doma. Študiral je Magaj-na v Ljubljani in končal medicino v Zagre-bu. Sedaj živi kot zdravnik v Ljubljani.

Do sedaj je izdal štiri knjige, in sicer: »Primorske novele«, »Bratje in sestre«, »Gornje mesto« in »Brkonja Čeljustnik«. Pripravljen pa ima nov roman »Graničariji«, ki bo izšel prihodnje leto v Mohorjevi družbi v 50 tisoč izvodih. Poleg teh je napisal mnogo novel in ertic, ki so raztresene po raznih slovenskih kulturnih revijah. Iz vseh njegovih del veje duh našega človeka.

Vemo, da če bi danes Magajno opozori-li: »Magajna, trideseto prihaj, trideseto«, bi nam s širokim nasmehom odgovoril: »Kaj je to proti večnosti, prijatelji«. Res, tride-set let ni nič proti večnosti. Za človeka pa pomeni to pol življenja. Zatoprav nič ne dvomimo, da bo druga polovica ravno tako plodovita in koristna za nas vse. Magajna, še mnogo let, srečnih in veselih!

MAGAJNA V PREVODNI LITERATURI.

Praški »Narodni listy« iz 16. prosinca prinašajo v prevodu Magajnovo črto »Ha-džija Vlasic« v prevodu g. Mile Scholleo-ve. — Mladinski list Udruženja Jugoslov. učiteljev prinaša v prevodu Magajnovu mladinsko pravljico: »Brkonja Čeljustnik«. Pravljica bo izšla pozneje tudi v ponatisu v knjigi z ilustracijami Božidarja Jakca.

NAŠI KNJIŽEVNIKI V SLOV. REVIJAH

Decembarske številke slovenskih kul-turnih literarnih revij so prinesle med dru-zim tudi mnogo prispevkov naših rojakov. Tako je

Ljubljanski zvon

prinesel Bevkovo povest: Križem po ulicah. A. Budal priobčuje kritiko o Bevkovih »Po-vestih o strahovih« (izdala Goriška Matica 1933). O knjigi pravi: »Bogata snov je v tej knjigi zajeta globlje in bolj umetniško, ka-kor v katerikoli drugi podobni slovenski zbirki«. Dalje sodeluje še I. Grahov z oce-no Petra Lipperta: »Od duše do duše«.

Dom in svet

prinaša 5 pesmi Bogomila Faturja: »Plesal-čev gib«, »Sonet Smrti«, »Sonet hrepene-nja«, »Sonet o ženi« in »Sonet ločitve« in pesem Jože Lovrenčiča »Pogovor«.

Sodobnost

priobčuje članek Borisa Furlana: »Leta od-ločitve« in obširno kritiko Magajnovoga li-terarnoga delovanja (napisal jo je Josip Vi-dmar), ki pa se nam ne zdi povsem stvarna in smo prepričani, da bi ob drugačnih pri-likah bila drugačna.

Mladika

ima: France Bevki: »Huda ura«, ki bo glav-na povest letnika 1934., Bogdan Kazak: »Z učnimi ljudmi je«, povest iz Trente, Viktor Šonec: »Ugasnil je«, povest iz Gorenje, Portret Franceta Bevka. Med kritikami pa: ceno Bevkove povesti »Železna kača« in »Veliki Tomaž« (napisal V. S.), in Jože Lo-vrenčiča romana: »Publii in Hispala«.

Drama

priobčuje dva članka Ivana Grahorja: »Ljudsko Gledališče« in »Opera in opereta«, dalje članek Ferda Delaka: »Domača fil-miška industrija« in F. D.-a: »Dva obiska v

največjem filmskem ateljeju v Evropi« in »Politično gledališče«.

Naš rod

mladinski list pesem Karla Široka: »Marija na gori« in Zdravka Ocvirka: »Božično«.

BRAJŠINE PJESME NA KONCERTU U KRIŽEVCI

Na blagdan Tri Kralja davalo je doma-će pjevačko društvo u Križevcima — obra-zovno obrtničko pjevačko društvo »Kainik« — svoj vokalni koncert. Na programu je pored ostalih kompozitorov bio zastupan i naš ugledni kompozitor Matko Brajša-Rašan sa dvjema pjesmama: »Na Jadranu« i »Odjeka«. Križevački izvestitelji zagreba-čkog »Jutarnjeg lista« spominje da su se Brajšine pjesme dopale publici, osobito pak prva Brajšina kompozicija, svečana i dostojanstvena kantata: »Na Jadranu«.

KOMPOZICIJE IVANA GRBCA.

U vlastitoj nakladi štampao je poznati naš kompozitor u Zagrebu g. Ivan Grbec kompoziciju »Sonatinu« za klavir. Kritika se o toj kompoziciji izražava povoljno. U Zagrebu je izišla revijalna zbirka omladin-ske muzike »Grlica« koju je izdao naš Srećko Kumar. Među ostalim kompozici-jama u toj je zbirci i jedna Ivana Grbca.

O DEMARINOVJ KNJIZI I O KNJIZI »NAŠI ONSTRAN MEJE«.

Profesorski »Glasnik« za decembar 1933 donosi vrlo povoljan prikaz knjige »Mate-rinji jezik u savremenoj školi« od Josipa Demarina, iz pera dra Ilije Mamuzića. Isti broj toga glasnika donosi isto tako povoljan prikaz knjige »Naši onstran meje« koja je nedavno izišla u Ljubljani

KONCERT PRIMORSKIH SKLADATELJEV

Kakor javljajo ljubljanski časopisi, bo priredilo znano pevsko društvo »Ljubljanski zvon« 15. t. m. v tukajšnji filharmonični dvorani vokalni koncert. Izvajalo bo skladbe primorskih sklada-teljev. Oživele bodo pesmi naših tvor-cev, ki so in bodo ostali priče kultur-nih teženj in sile tvornosti našega ljud-stva, ki je danes politično odtrgano. Tudi med nami je še marsikdo, ki je poznal tega ali onega skladatelja. Pre-mnogo je pesmi, ki jih pozna že vsakdo. Iz prešnje dobe je znan zlasti Volarič, ke je postal nad vse popularen. Pa tu-di Vilhar, Kocijancič in drugi zasluži-jo, da pridejo njihova dela iz arhivov. Saj so po mnenju nekega znanega glasbenika to močni stebri slovenske produktivne vokalne glazbe, da smo lahko ponosni nanje. Zanimanje zanje postaja zadnje čase vedno večje. Poleg tega koncerta bo kmalu drugi, ki bo posvetil svojo pozornost takozvani čit-alniški dobi, pri čemer bodo prišli močno v poštev tudi skladatelji s Pri-morskega.

KRITIKE O MOTIKI I PAVLOVCU.

Povodom izložbe naših slikara Motike i Pavlovca s grupom Babić—Becić—Miše, piše zagrebačka »Omladina«:

»Antun Motika, rodom Istranin, jedna je od najinteresantnijih pojava u čitavom našem novijem slikar-skom životu. On je pjesnik vanredno finih i rafiniranih boja, koji svoju umjet-nost izražava sasvim intimno i subjektiv-no. On slika svakodnevne sasvim obične i jednostavne stvari, kao na pr. zakutak u nekoj sobi ili kakvu vazu s jednostavnim cvijećem na prozoru, ali upravo pri tome pokazuje, kako u umjetnosti nije važan objekt, t. j. predmet prikazivanja, već samo način, na koji nešto prikazuje. A u tome je Motika vanredan, jer umije svojim kistom oživjeti sve te sasvim priproste pojave i prikazati ih kao kakve skupocene starinske svilenke tkanine pune raskošnih boja, pune svijetla, u kojima se zrcali prava umjetnička duša, velik talenat i ve-lika budućnost.

Mladi Slovenac Franjo Pavlovec je iz-ložio čitav niz vrlo uspjelih i zanimljivih pejsaža iz svoje domovine. Kod njega u-da-ra u oči naročito njegov kolorit, u kojemu dominira zelena, modra i žuta boja; od ovoga mladog slikara očekujemo s prav-om još daleko veće rezultate.

O Motiki se izašao u almanahu »Kolo Maticice Hrvatske« za 1934 eseji dra Slavka Batušića. I inače je slikarska kritika po-svetila u posljednje vrijeme veliku pažnju tom našem mladom umjetniku.

ANTE DEFANCESCHI U SVJETSKOM PEDAGOŠKOM ZBORNIKU.

Ravnatelj Ukralinskog naučnog insti-tuta u Berlinu, dr. Ivan Mirčuk u svom je dosadašnjem naučnom radu u nekoliko na-vrata pisao o jugoslavenskom duhovnom životu i to na poljskom, češkom, ukrajin-skom i njemačkom jeziku.

Za Münsterku enciklopediju pedagogi-ke napisao je dr. Ivan Mirčuk veoma zna-čajnu sintetičku raspravu pod natpisom: »Die Pädagogik der Slawen im Jahrhun-dert«. Prikaz svoje slavenske pedagogije ne ograničuje samo na to, da iznese dominant-ne struje ili njihovu problematiku, nego on podvrgava analizi svyve nove pokušaje rije-šavanja glavnih pitanja, osvrtce se i na po-vijest, da tako bude jasnija sadašnjost, te i na primjenu teorije u praksi.

Za izradu o suvremenom stanju pedago-gike u Jugoslaviji služio je autor s glas-o-vitim djelom nestora čeških pedagoga dra Otakara Kadnera »Povijest Pedagogike« (Prag, 1924.) i Stanojevićevom enciklopedi-jom Srba, Hrvata i Slovenaca (Zagreb, 1925). Osim toga nekoje mu je podatke dao hrvatski profesor Franjo Novljan, koji se nalazio u Pragu, kada je autor proučavao povijest češke pedagogike.

U obilnoj studiji naše pedagogike autor govori i o našim pedagoškim piscima. Od zagrebačkih pedagoških radnika spominje samo dra Juru Turčica, Zlatka Spoljara, Sa-liha Ljubinčiča i Antu Defranceschija.

To je vidan uspjeh našeg istarskog pe-dagoškog radnika i znak, da se njegov rad cijeni, kad se njegovo ime unosi u svjetsku enciklopediju. Mi mu čestitamo!

KNJIGE GORIČKE »MOHORJEVE

»DRUŽBE« ZA 1934

Gorička »Mohorjeva družba« izdala je za 1934 ove knjige:

1. »Svetoletni koledar« za 1934.
2. »Živi oganj« (život i rad pape Pi-ja X.
3. »Ovčar Marko« seljačka pripovijest od Janeza Jalena.
4. »Leteće copate«, dječja knjiga od Janeza Rozencveta.
5. »Proti novim svetovom...« knjiga o geografiji i historiji američkih ze-malja.
6. Iduće godine kani »Mohorjeva dru-žba« izdati ove knjige:
1. »Sveti Vincencij Paveški«, životopis, napisao dr. Anton Zdešar.
2. »Škozi ameriške pragozde«, pripo-vijest od Ivana Brežnika.
3. Jednu seljačku pripovijest.
4. Domaći zdravnik.
5. Koledar.

Pet knjiga za Jugoslaviju Din 30.—preporučeno 4 dinara više. Plaća se kod Poštanske štedionice u Ljubljani, ček. broj 20.446.

POGOVOR S SNEŽNIKOM

Snežnik kroz okno gleda me ves čas, kako pero mi teče po papirju... »Minjivi, majhni smo proti vsemirju to tvoje črkanje, in ti, in jaz...«

Ti, ki komelec si razpri in rame udobno sklonil, pa si še visok, da s tamenom zadržavaš se v obok — je mera tudi, zate? — »Tudi zame.

Danes in jutri in še nekaj časa ponosni kopljemo se v vsaki zori, a pisano človeku je in gori: imena nič, spomina več, ni glasa!

Mi tu živi ućakali smo grozo — človek in gora, mesto, trg in vas — da izgubili smo svoj krst in glas — veš, da se zovem zdaj Monte Nevoso?... »

Jaz slišim, vidim, čutim. vem...

Jaz slišim ure: čas bijó; zvonove daljne: dan zvoné; vodé poslušam pod zemljó: za svoje rojstvo se boré.

Jaz vidim solze, ki tekó sirotam z bledih, velih lic, iztegnjenih rok sto in sto tam iz Trbovelj, Jesenic.

Jaz čutim v srcu tisoć ran vse strele izza naših mej — In bazoviškega pogled! — Jaz vem, kje je naš glavni stan, in nočem stran, in nočem stran!

OTON ZUPANČIĆ.

Najveći slovenski pjesnik Oton Zupan-čić objavio je prošlih dana ove dvije pjes-me, prvu u božićnom broju beogradske »Po-litike«, a drugu u 1 broju 1934 »Srpskog književnog glasnik«. Prenosimo ih, da i naši čitatelji budu dionici ove velike umjet-nosti i da osjete svu ljubav, koju veliki pjesnik ima za našu nesretnu zemlju.

PISMO BALOTI

Va Zagrebu, januara 1934

Dragi Mate!

Ne pozivam Te, ma Te morda boje po-znivan nego sveki drugi. Nis Te videl, ma vidin Te skrozi na mozi, kako da si od stekla, zač vidin skroz Tvoje pisni, da Ti je serce velo i dobro — dobro kako naša mat Istra. I ni Ti tribi čudo pisat. Va malo besed da se čudo toga reč, a ja bin Ti samo jedinu besedu otel reč: nisi marel poč tako delgo od nas, va ravnice od Vojvodini, va meglu ravnice, ne, moral si ostat ovdi pol nas, mej nami, na konfinu, bliže rojenoj pesti zemlje, bliže moru... Če Te tamo ne boli jače serce? Svejeno: grad je grad, a ni ga nad naše selo, i siš tamo deje va gradu, si l' bliže — va gradu si. Sreki je grad plisniv i niš ni dobra va njemu, i va svekomo gradu su u svih judi postoli luštri kako evancikli i kapoti široki kako vriče, i va svekomo gradu tomobili trube kako osli na našem Krasu, samo če su naši osli živi i tverdoglavi i dobri (kako kad), a tomo-bili su i ono malo duše, ke je bilo u čo-vika z gradna požerali... I kako va jenoj Tvojoj pisni dela naš čovik »obračune« z gospodinom Benedetom tako bimo svi mi, ki smo prišli ze sela v grad, morali jeden-put udelat obračun z gradon! Če to ni be-dasto: davat gradu — gnjilon i plisnivon — šempre dobru, čevjenu kri i su dušu svoju, i pot i muku, a grad čere i ne pita niš! Zač ne bi i grad dal nan čegod?! Do kada će 'vo bit ovako, Mate? Razmisli malo i piši mi...

Kako i san znaš za par dan če Ti se na stolu nač jena knjiga. Knjiga pisanih, ke su spivane z gelbin serca svih onih naših judi, ki se pate po gradih bez senca, bez mora i bez jidar, ki se pate po gradih — gradih bez duše — i ki muku muče, da skutlažu kigod šold i da pridu za Vezan al' za Bo-žić doma, da se napju dobra vina 'z buka-let i pojdu bokunić pravoga sira i pre-sneca i dobra kruha spečena pod čripon. I va svekoi pisni češ nač bokunić čemera i tugi... a san češ sluć svoje pisni ovako na kupu morda i zaplakat... pomisliš češ na svoju zemju, na muku, ku si prepatil kad Ti je materi koza krepala i na roštnju ka se je čula po naših crkvah va ve-likoj šetamani... a kada pomisliš na svoju brižnu mater boju od kruha (ne znan je l' Ti još živa) na mater dragu sirotu, tuga če Ti serce stisnut kako obruč od terna... i... Mate — ja niman besed... Ma otel bin Ti reč samo jenu besedu: če Ti ni žal, da si šel tako delgo?!

Na post ovih svetih blagdeni ja sen, Ma-te, čudo mislel na Te. Ne gre mi v glavu, nikako, da si mogel uć tako delgo... mor-da, da menje terpiš!... Ma muka je svegdi jenaka! Doma ne biš bil ni ovdi ni tamo: ovdi biš istešo bil — malo bliže! I morda biš ovdi bil više od korist, — onin ki su ostali doma — nego tamo!... Ovako, nan ni drugoga, nego želit da prideš simo, a Ti — udelaj kako znaš!...

Ovo sen Ti pismo napisal, da znaš kako mi ovuda mislimo na Te... moral sen Ti ga napisat, zač mi serce ni dalo mira ni pokoja i otel bin, da mi na njega i odgo-voriš. I kad budeš prijel knjigu ne ogliš se nego piši na 'vi foj, kako si, kako živeš, ... da znamo kako naša grana, na moru zelena, cvele na ravnica... Čekan, da nan odgovoriš. Če misliš, bil veš jedenput bilo vrime, da zdignemo ankori z' gelbin ovih blatnih ravnice i ze pelnimi jidri za-bordizamo svun forcun va naše dragi, va kih još ni uschnula mažurana... A Mate? JACINTO VERBANIĆ.

SVETI VEČER V „TABORU“

Cenjeni gospod urednik! Od raznih naših emigrantskih društev dobivate poročila o pogostitvi brezposelnih ob priliki božića. Ne bilo bi prav če bi se prezirala božićnica, ki jo je v Ljubljani priredilo društvo »Tabor« skupno z »Odborom za begunce«.

Preko 140 nas je bilo. Še lina je marsikateri izmed nas obhajal ta večer pri domačem ognjišču v svoji rojstni vasi. Kar nas je sedelo ta večer za mizo, smo se vsi poznali — sorodna usoda skrbi za to. »Tabor« nas je povabil z namenom, da nas vsaj za nekaj ur udruži v domačem krogu ter nas tako iztrga iz objemne osamljenosti in otočnosti, ki se baš na ta večer najostreje polašča brezdomca. Mnogo naših je sedelo ta večer pri bogatejših obloženih mizi, mi bi se pa bili zadovoljili s še skromnejšo večerjo, da nam je le bilo dano preživeti ta večer v krogu svojih domačih.

Lepa je bila misel »Tabora«, da se nas je spomnil in zbral na vsakomur dragi večer.

Sveti večer! V naših vaseh tih vsled krutega jarma fašizma, v nas tih in skromen vsled hrepenenja po domači grudi. Naše tam preko in nas pa družni klic, klic zemlje, ki je bila kri Gortana in v bazovskih mučnikih! Prav dobro sta razumela ta večer hrepenenje naše duše, predsednik gospod Štrekelj in gospod načelnik Sancin, ki sta se v prisrčnih govorih spomnila nekdanjih lepih časov in dala duška trdni veri, da ni več daleč čas ko bomo na sveti večer zbrani pod domačim krovom.

Večer je potekel v najlepšem tovarstvu in prisrčnosti, ter zapustil v nas najboljši utis, kljub temu, da mnogi izmed nas niso vedeli, kje bodo prihodnji dan večerjali, smo se razhajali žarečih, obrazov. Iz oči je sijala vera, da se bo vresničila naša želja. Bo se, ker hočemo!

MLADINSKA PRIREDITEV DRUŠTVA »TABOR« V LJUBLJANI

V nedeljo dne 21. t. m. ob 20 uri u Delavski zbornici priredilo društvo »Tabor« s svojim mladinskim dramskim odsekom mladinski večer »Malo za res malo za šalo«. Na sporedu bo dramski prizor Slovensko Kosovo, slika Pomladno kramljanje, Franceta Bevkova pravljica Bedak Pavlek in razne deklamacije. Pri prireditvi bosta sodelovala tudi društveni pevski in mandolinistični zbor. Čisti dobiček prireditve je namenjen brezposelnim brezdomcem.

Mladina Vas vabi, pridite med njo!

RAD OMLADINSKE SEKCIJE DRUŠTVA »ISTRA« ZA VRIJEME BOŽIČNIH PRAZNIKA.

Rad Omladinske Sekcije niti za vrijeme božićnih praznika nije prestao. Tako je Sekcija imala svoj redoviti članski sastanak dne 21. decembra i tom je zgodom Joža Vidmar recitirao dvije božićne novele od Cirila Kosmača (»V znamenju rojstva« i »Božićno pismo iz celice 589«). A u četvrtak dne 4. januara održala je Sekcija svoj prvi članski sastanak u ovoj godini. Na ovom sastanku je održao veoma uspješno predavanje gosp. Ante Iveša o temi »Istra i Jugoslavija«. Oba predavanja bila su dobro posjećena.

Na Badnje večer priredila je Omladinska Sekcija zajedno sa Istarskim Akademskim Klubom večeru za svoje članove. Osim toga priredila je Sekcija na Stjepane 26. decembra vrlo uspješno čajanku sa plesom. Jednake čajanke priredili smo i na Tri Kralja 6. i u nedjelju 7. o. m. Sve te čajanke uspjele su u moralnom i materijalnom pogledu. Taj uspjeh treba u prvom redu pripisati mandolinističkom zboru Sekcije. Zbor mandolinista koji je tek pred kratko vrijeme počeo sa intenzivnim radom pokazuje velike uspjehe. Moramo konstatirati da se pokazuje kod zbora upravo kolosalan napredak. Mi ovi naš zbor pozdravljamo i nadamo se da će u buduću postići još mnogo i mnogo uspjeha bude li se nastavilo sa započetim radom.

Buduća čajanka održat će se u nedjelju dne 14. o. m. u društvenim prostorijama, Boškovičeva 40, u 4 sata poslije podne. Pozivaju se članovi i prijatelji Sekcije da u što većem broju dodju na ovu našu čajanku.

PLES »PRIMORSKOG HRVATA« NA TRSATU U KORIST ISTRANA

U subotu na blagdan Sv. Tri Kralja, dne 6. o. m. priredilo je ovo društvo ples u svim prostorijama Narodne čitaonice na Trsatu. Čista dobit ove priredbe namijenjena je sušačkom Udrugu istarskih izbjeglica.

PREDAVANJE O TRPLJENJU PRIMORSKE ŽENE.

V društvenih prostorijama celjske »Soče« u Narodnom domu bo predavala v petek 12. t. m. ob 20 gđja Zorka Potratova o trpljenju primorske žene in o italijanskih ženah.

POIZVEDOVANJE.

Pahor Josip, zidar doma baje iz Solkana pri Gorici, jugoslovanski dobrovoljac na solunski fronti, je dobil pred kratkom dobrovoljačko uverenje, katero se nahaja pri Zvezi dobrovoljcev v Ljubljani. Kdor ve za njegov naslov, naj ga javi, odnosno, naj se sam zgłosi pri Uredništvu in Upravi »Istre«, podružnica Ljubljana, Erjavčeva cesta 4a. (Agis)

„O VTISIH IZ PRIMORJA“

Predavanje v Mariboru

Dne 28. decembra sta priredili društvi »Nanos« in »Jadrane« širši sestanek s predavanjem tov. Dr. V. »O vtisih iz Primorja«. Predavatelj, ki je bil sam še pred kratkim v Primorju, nam je podal v glavnih obrisih smernice za proučevanje našega naroda v Primorju. V svojem ¼ urnem predavanju nam je obrazložil obupne razmere naših kmetov v Primorju vsled pritiska in brezobzirnega iztirjevanja davkov od strani tamkajšnje oblasti.

Po predavanju je tov. Kralj Marjono otvoril debato, v katero so posegali razen predavatelja, tov. Kralj M., g. podžupan Golouh, Dr. Fornazarič, Dr. Rapotec, Dr. Cerkenič in Dr. Šorli.

Nad vse zanimiva in stvarna debata

se je končno zaključila s sklepom, da se bodo odslej vršili ti sestanki vsaj vsakih 14 dni v mali dvorani Narodnega doma. Tu se bodo razglabljali posamezni problemi naših ljudi v Primorju. Namen teh predavanj pa bodi zbirališče vseh Primorcev, katerih je v Mariboru nad 7000 in je sramota, kot je nekdo omenil na predavanju, da se je izmed tistih zbralo koli 200 Primorcev, kar je veliko premalo za center primorske emigracije. Zelo nas veseli, da vidimo našo mlado generacijo skupno nastopati z starejšo v vseh širših vprašanjih in upamo, da se bo ta skupnost držala v naprej, ker le tako bomo lahko dosegli one cilje katere smo si začrtali. -bo.

SILVESTROVANJE LJUBLJANSKE „SOČE“

V natlačeni dvorani OUZD je ljubljanska »Soča« praznovala prehod iz starega v novo leto s svojo zelo posrečeno prireditvijo. Okretni tamburaši so brenkanjem naših narodnih pesmi zabavali svoje poslušalce med izvajanjem srečno izbranega programa — šaljivimi prizori in priložnostnimi deklamacijami do polnoči, a veselo rajanje je trajalo vse do jutra.

S spretno šogovastjo je v poeziji ocenila gospa Mara Fakinova društveno delovanje najagilnejših Sočanov, posebno predsednika dr. D. Puca, blagajnika Sfiligoja, tajnika Simčiča, predsednika prireditvenega odseka Cotarja, »mame in ata« Klavara itd. Razposajeno zadovoljstvo je zavelo med »Sočani« in njihovimi prijatelji pri »lepem kvartetu starih devic«, katere so pobožno urezale svoj slavošpev sladki kavi in mnogo smeha je vzbudilo junaško »čezdajanje« zapeljive stare kometke in kofetke. Tudi šaljivi solospeli na čast prvi Evi so bili zabavni. Veliki »Ciciban in čebela« (ali pravzaprav že debelo brencelji črmlji) sta tudi zadovoljavila občinstvo.

Resni polnočni govor Urbančiča

Alojzija je pa bil himna ljubezni do očetovega doma in materine sladke govorice v neodrešeni domovini. Izražal je ganljiva iskrena voščila onim našim dragim, razžaljenim in ponižanim tam preko. Tudi tem mora za velikim petkom napočiti velika noč secundum scripturas svetih življenjskih knjig in del naših klicarjev, prerokov in vodnikov: Gregorčič, Gradnik, Kosovel onstran in Prešeren, Cankar, Zupančič tostran granice. Res sijajen užitek s krasnim recitiranjem njih prerokskih stihov z najglobljejšim poetičkim tolmačenjem v smislu naših hrepenenj ter vzornih smernic narodnega in državnega edinstva, kakor tudi sokolske miselnosti!

»Soča« piše v svojo dnevno kronika zopet srečno petnajsto Silvestrovanje izven svoje rodne grude. Iskreno hrepenimo, da bi se uresničile govornikove nacionalne želje in voščila Sočinega predsednika dr. Puca, kakor tudi opolnočni alegorično prikazani prehod iz starega v novo leto: Leto 1934 naj nas reši težke gospodarske depresije in prinese izboljšanje težkih gospodarskih prilik.

NAŠI MRTVI

† Fran Prelovec
STARE IDRIJSKE KORENINE ODHAJAJO....

Predzadnji dan minulega leta umrl je v Ljubljani, zadet od možganske kapi Idričan gosp. Franjo Prelovec, sodni nadoficijal v pokoju. Mož, ki ga je v Idriji vsakdo poznal in tudi po nekdanjem Notranjskem in Primorskem je bil poznana osebnost, dočakal je lepo starost 78 let. Na sodišču v Idriji, kjer je v »gradu« obavljal službo skoro 45 let, je imel vedno priliko našim ljudem izkazati mnogo dobrega. Bil je pristopen vsakomur in šel je na roko, kjer se je dalo. Njegovo resno prizadevanje k dobremu in njegov nasvet v kritičnih momentih je našim ljudstvu vedno koristil. Energičen, resen, ali vedno dobrohoten, to je bil njegov nastop. Kot stara idrijska korenina je ostal vedno odkritega narodnega značaja ter je tudi v tem duhu vzrasla njegova številna obitelj. Skoro pred upokojitvijo pred 10 leti so se morali sodni uradniki podvreči izpitu iz italijanskega, na stara leta se je je nekako lotil ali mu nikakor, pa niti v krajših stvareh, ni šla v glavo. Po upokojitvi je rad obiskaval svoje stare prijatelje, posebno one iz Bosne »1878«. 1927 mu je umrla soproga in tudi vrsta prijateljev se je počela redčiti tako, da je zadnja leta ostal v Idriji skoro osamljen. Družbe ni bilo, otroci so bili preko, po slovenskih časopisih pa mu je bilo najhuje. Končno se je pred 2 in pol leti preselil v Jugoslavijo, najprej na Sušak, odtod pa v Ljubljano. Hotel je imeti zadnje dneve malo svobode in miru. Ali tedaj ga je prijel neizprosna skleroza.

Za njim žaluje poleg pevovodje Zorka še 5 sinov širom Jugoslavije in hčerka, ki je z njim skupa zapustila Italijo.

Pokopali so ga na Novo leto popoldan. Dokaz, kako je bil spoštovan in priljubljen, bila je vsa ona množica, ki ga je spremila na pokopališče pri Sv. Križu. Domala vsa v Ljubljani živeča idrijska kolonija in drugi znanci so jasno dokazali, kako so ga cenili, ko so pokojnika po skrajno slabi cesti spremijali na zadnji poti. Pred hišo na Starem trgu, v cerkvi na pokopališču in na grobu odpel je zbor pevcev »Ljubljanskega zvona« in drugih društev žalostinke in ob zadnjih odmevih pri grobu smo se poslovili od vzornega moža, ki mu ni bilo dano, da se odpočije v svojih toliko ljubljani Idriji. Naj v miru počiva!

† Benedikt Poniž

Ljubljana, januarja.
Dne 6. t. m. je umrl v zavetišču Sv. Jožefa v Ljubljani znani naš rojak Benedikt Poniž, učitelj v pokoju. Roil se je v Ajdovščini leta 1851. Po dokončani študiji je poučeval na vadnici v Gorici in Kopru. Še predčasno pa je moral radi na-

glušnosti v pokoj. Po svetovni vojni je živel v Gorici. 1931 leta pa se je naselil v Zavetišču sv. Jožefa v Ljubljani. Pokojni je bil zelo zaveden Slovenec, znan po mnogostrošnem udejstvovanju, na kulturnem polju. Bil je že od vsega početka navdušen Slovan in je zato rad potoval po slovenskih deželah. Prehodil je peš Srbijo, Črno goro, Bolgarijo in Rusijo, pa tudi ostalo Evropo in celo sev. Afriko. Po svojem značaju je bil vedno vreden in vesel in ako izvzamemo naglušnost, vedno čil in zdrav. V 83 letu pa ga je pobrala plućnica. Naš list je zgubil z njim gotovo svojega najzvestejšega bralca in naročnika. Nestrpno je čakal vsak teden njenega izida in že prej je navadno večkrat prišel v lokal naše podružnice ter hotel zvedeti, kaj bo prihodnja številka prinesla novega. Vsaka vest ga je prevzela in ni mogel skrivati svojega srda, ki ga je imel do zatiralca našega ljudstva. Na svojih potovanjih po Italiji je dobil spoznal italijansko delovno ljudstvo ter bil zato prepričan, da sedanji položaj nikakor ni v skladu s težnjami velike večine italijanskega naroda. Gibanju in delu emigracije je sledil z največjo pozornostjo. Rad je tudi pripovedoval o nacionalnem delu v Gorici, ki se ga je udeleževal v svoji mladosti. Edina želja mu je bila še, da bi zopet videl svojo zemljo in ljudstvo svobodno. Žal, se mu ta želja ni izpolnila. Lahka mu bodi slovenska zemlja! (Agis)

† Mirko Koršič

Dne 5. januarja ob 3. zjutraj je umrl zadet od kapi naš rojak Mirko Koršič, kazenski sodnik ljubljanskega okrožnega sodišča. Njegova nenadna smrt je globoko pretresla, vse, ki so poznali pokojnika.

Doma je bil iz Gorice. Pravo je študiral v Pragu. Po študijah se je posvetil sodnijskemu poklicu. Služboval je v Trstu, v Podgradu in v Gorici, kjer so ga italijanske oblasti leta 1923 odpustile iz službe. Potem je otvoril v Gorici odvetniško pisarno. Toda radi neprestnih neprilik s strani faš. oblasti se je leta 1931 preselil v Ljubljano in dobil mesto sodnika pri okr. sodišču. Preostali naše sožalje! (Agis)

HIMEN.

26. decembra 1933 se je v Škofji Loki poročil postojanski rojak Fran Gerželi, narednik pri I. plan. polku v Škofji Loki, z gospodično Ivo Langerholcovo iz Škofje Loke.

Tovarišu Gerželju, ki je znan kot dober delavec, ki kljub svojemu dolgemu bivanju v Jugoslaviji ni pozabil svoje prave domovine, in njegovi mladi ženi želimo v njunem zakonu vso srečo.

*

Dne 23. 12. pr. l. se je poročil v Kranju rojak Viktor Hrovatin, požrtvovalni predsednik Kluba primorskih akademikov z rojakinjo Marijo Pegan. Čestitamo.

SASTANAK DRUŠTVA „ISTRA“

U ZAGREBU

Društvo »Istra« održaje u nedjelju 14. januara u 10 sati ujutro u društvenim prostorijama, Boškovičeva 40 članski sastanak na koji poziva članove da u čim većem broju prisustvuju tom sastanku, koji je zadnji pred glavnim skupštinom.

Odbor.

GLASOVI ŠTAMPE

NJEMAČKA ŠTAMPA O VATIKANU

List »Der Reichsbote« (Berlin, 10. decembra) donosi prikaz jedne brošure koja je prije kratkog vremena izašla u Innsbrucku, a koja je upućena katoličkoj javnosti. Predmet brošure je »teški položaj njemačkih i jugoslovenskih katolika u Italiji«, koji brošuru izdaju. Ovak dokument zaslužuje pažnju kao prilog manjinskom pitanju.

Pisac počinje sa katoličkim danom u Beču, te iz činjenice da su i druge narodnosti učestvovala na ovoj proslavi zaključuje, da čuvanje narodnosti mora biti sveta dužnost za svakog kršćanina i katolika. Time je poštivanje tuđe narodnosti uzeo za polaznu tačku svojih razmatranja.

Govoreći o mirnom sredjivanju prilika u Srednjoj Evropi kaže da je tome glavna smetnja sudbina njemačkih i jugoslovenskih manjina u Italiji. Nabraja zatim čitav niz metoda za odnarođivanje kojim su izloženi manjine u Južnom Tirolu i Julijskoj Veneciji. Od 900 njemačkih i jugoslovenskih škola, koje je posjećivalo 80.000 učenika, ne postoji sada nijedna. Jugoslovenskim katolicima zabranjena je čak i katolička akcija. Ne postoje više ni pobožni listovi u narodnom jeziku. Spominje i jednu zvaničnu naredbu po kojoj roditelji ne smiju svojoj djeci da daju netalijanska imena.

Zbog toga se jugoslovenske i njemačke manjine obraćaju katoličkoj crkvi, dakle Papi. Vatikan treba da osudi metod odnarođivanja. Vatikan treba da omogući vjersku slobodu. Vatikan treba da spriječi učesće svećenika u odnarođivanju. Pisac navodi izreku Pape Pia XI od aprila 1928, po kojoj je »prirodna i nadprirodna dužnost svih katolika da vrše sve vjerske manifestacije na materinjem jeziku«.

Završava riječima: »Kako su mali izgledi na uniju crkava, kad evangelisti i pravoslavni moraju da uvide, kakva je žalostna sudbina njemačkog i jugoslovenskog naroda u Italiji, kako svećenici i vjernici moraju zbog svoje ljubavi prema materinjem jeziku da pate čak i u crkvama«.

U FOND „ISTRE“

Ova rubrika nastavlja se i ove godine pod devizom:

»Da bi »Istra« izlazila svakog tjedna redovito u normalnom formatu.«

Bilježimo ova nova imena plemenitih darovatelja:

Dr. Vrtovec Josip, Maribor	Din	50.—
X. X.	Din	20.—
Jugoslovenska Matica, podružnica Čakovec	Din	50.—
Tanković »Joso, Solin	Din	15.—
Dr. I. Božić, konzul u Bratstvu, mjesto vijenca na grob svog bivšeg profesora Broliha	Din	100.—
Zdunaičeva Mileva, Skoplje	Din	50.—
Jugoslovenska Matica, podružnica Varaždin za rasprodane blokove	Din	100.—
Dr. Dinko Trinajstić, Vrbnik	Din	140.—
X. X. — Novi Sad	Din	25.—
Sajina Ivo, Maribor	Din	25.—
Fable Božidar, Sv. Rok	Din	5.—
Mandić Rudolf, Split	Din	30.—
Drnjević Bogdan, Zednik	Din	10.—
Roman Banko, Gjenovije	Din	10.—
Dr. Mikuletić, Celje, za svojega klijenta Mezek Franca iz neke poravnave	Din	50.—
Odbor društva Soče v Celju kod doprinosu odbornikov iz dveh odborovih sej v decembru 1933	Din	22.—
U prošlom broju objavljeno	Din	28.631.35

Ukupno Din 29.333.35

JEDNA LIJEPA INICIJATIVA CELJSKE »SOČE«.

Na inicijativu dra Mikuletića odbor celjske »Soče« je zaključio da će svaki odbornik na koncu svake sjednice dati »za fon Istre« po jedan dinar. U jednom pismu, kojim nam je to javljeno, pišu nam: »To je malenkost, ali u jednoj godini nabrat će se svotica i kad bi tako radili svi naši emigrantski odbori, sabrao bi se lijepi novac. A da o moralnoj strani toga i ne govorimo...«

Mi ovu inicijativu bilježimo s najvećim zadovoljstvom i ističemo primjer celjske »Soče«, koja je uvijek prednjačila u konstruktivnom i istinskom radu za našu stvar. U Celju su i važnost našega lista od prvog početka najbolje shvaćali. Zahvaljujemo se odboru celjske »Soče« i zbog materijalne potpore i naročito, zbog moralne strane tog gesta, koji nas je vrlo obradovao.